

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM  
PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR



**A doktori disszertáció tézisei**

**Tóth-Király István**

**A szenvedély időbeli dinamikája**

**Pszichológiai Doktori Iskola**

Vezetője: Dr. Demetrovics Zsolt, egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem

**Személyiség- és Egészségpszichológia Program**

Programvezető: Dr. Oláh Attila, egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem

**Témavezetők**

Pigniczkiné Dr. Rigó Adrien, egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem  
Dr. Orosz Gábor, egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem és Stanford University

**Budapest, 2019**



## **1. fejezet: Előszó és Áttekintés**

Az ezredforduló alapvető fontosságú volt a pszichológia történetének szempontjából, fontos változások zajlottak ekkor. A II. világháború eseményeinek és tapasztalatainak hatására a pszichológia ebben a periódusban elsősorban azzal foglalkozott, hogy megértse és gyógyítsa a patológiákat és mentális betegségeket. Ehhez képest kisebb hangsúly volt a pozitív tapasztalatok mélyebb megértésén és azon, hogy mitől érzik úgy az emberek, hogy érdemes élniük. Seligman és Csikszentmihalyi (2000) úttörő munkájának célja az volt, hogy reflektáljon erre a hiányosságra egy keretrendszer javaslatával, amely által tudományosan lehet vizsgálni azokat a tényezőket, amelyek hozzájárulnak a teljesebb élethez. Erre válaszul Vallerand és munkatársai (2003; lásd még Vallerand, 2015) a Szenvedély Dualisztikus Modelljét (Dualistic Model of Passion, továbbiakban DMP) javasolták, amely hozzájárulhat nem csak az emberek jóllétéhez, hanem az optimális funkcionálásukhoz is. Vallerand és munkatársainak (2003) kezdeti kutatásait követően a szenvedéllyel kapcsolatos kutatások száma folyamatosan nőtt és a szenvedély pozitív pszichológiai kutatási irányzat egyik fontos részévé vált.

Jóllehet a DMP leírja a szenvedély kezdeti és folyamatban lévő fejlődését és feltételezése szerint a szenvedély idővel változhat, ezt a felvetést expliciten, direkt módszerekkel csak részlegesen vizsgálták. Elsősorban indirekt bizonyíték állnak rendelkezésre a szenvedély lehetséges fejlődési ívét illetően. Ennek következtében a jelen disszertáció célja a szenvedély mélyebb megértéséhez való hozzájárulás volt a szenvedély időbeli dinamikájának direkt tesztelése által. Mivel a változásokat egyéni és társas tényezők is befolyásolhatják (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000), a jelen több tanulmányból álló kutatás szociál-, pozitív- és fejlődépszichológiai alapokon nyugvó többdimenziós perspektívát alkalmazott a szenvedély holisztikusabb megértése érdekében.

Az egyéni tényezők tekintetében jelen kutatás az alapvető pszichológiai szükségletek elméletét vette alapul—az Öndeterminációs Elmélet (Self-Determination Theory, továbbiakban SDT; Ryan & Deci, 2017) egyik mikroelmélete—amely szerint három alapvető pszichológiai szükséglet (autonómia, kompetencia, és kapcsolódás) kielégülése szükséges az optimális funkcionáláshoz. A társas faktorokat illetően a fejlődés korai szakaszára jellemző észlelt szülői viselkedésekre fókuszáltunk, amelyek nagy relevanciával bírnak a korai élet és a későbbi emberi fejlődés szempontjából is (Bowlby, 2008). Ezen különböző pszichológiai perspektívák integrálása révén újszerű elméleti betekintést nyerhetünk a szenvedély működésébe. A változók teoretikus relevanciájuk és fontosságuk alapján kerültek kiválasztásra (Vallerand, 2015).

A jelen disszertáció struktúrája a következő: az előszót (1. fejezet) követően a Bevezetés (2. fejezet) részletezi azokat az ismereteket, amelyekkel már rendelkezünk a szenvedély pszichológiai hátterét illetően. A fejezet a szenvedély gyökereivel indít, majd bemutatja a DMP-t, és egy tiszta és világos elkülönítést biztosít a szenvedély és egyéb rokonkonstruktumok között. Ezt követően a szenvedély korrelátumai kerülnek bemutatásra, külön hangsúlyt helyezve az alapvető pszichológiai szükségletekre, valamint az észlelt szülői stílusokra. A 3-tól a 7. fejezetig öt empirikus vizsgálat kerül bemutatásra, amely jelen disszertáció keretében készült. Végül a 8. fejezettel zárul a disszertáció, amely kitér az eredmények általános megvitatására, valamint a potenciális jövőbeli kutatási irányokra és gyakorlati alkalmazásokra.

## **2. fejezet: Általános Bevezetés – A Szenvedély Pszichológiája**

A szenvedély kezdetben kevés tudományos figyelmet kapott a pszichológián belül. Ezzel szemben, a filozófusokat kiemelten érdekelte annak megértése, egészen az ókori görög kultúrákig bezárólag (Vallerand, 2015). A szenvedély megértése jelentősen változott az elmúlt évtizedek alatt: kezdetben úgy tekintettek rá, mint egy kontrollálhatatlan negatív érzelemre, ami egyértelműen rossz a személy számára. Az évek alatt ez a felfogás fokozatosan átalakult, amelyben egy intenzív és kitaró törekvésként írták le, amely lehet pozitív és negatív is. Ez a felfogás a későbbiekben fontos alapját adta Vallerand és munkatársai (2003) modelljének.

A korai pszichológiai kutatások, elsősorban az Egyesült Államokban, nem foglalkoztak a szenvedéllyel (Vallerand, 2015), mivel úgy tartották, hogy konceptuálisan túlzott mértékben átfed az érzelmek értelmezésével, zavart okozva ezzel. A kutatók úgy vélték, hogy az érzelmek sokkal specifikusabb fogalomként írhatók le, mint a szenvedély, ezért az előbbi került előtérbe. Francia kutatók azonban elkülönítették a rövidéletű és intenzív érzelmeket az intellektuálisabb és stabilabb szenvedélytől, amelyre intellektuális érzelmeként tekintettek. A szenvedély a romantikus kapcsolatokkal foglalkozó kutatásokban is megjelent (Hatfield & Sprecher, 1986). Jelenlegi értelmezése motivációs alapú (Frijda, Mesquita, Sonnemans, & Van Goozen, 1991) és úgy értelmezi a szenvedélyt, mint egy motivációs törekvést, amely egy bizonyos célra irányul. Vallerand és munkatársai (2003) egy egyedi megközelítést alkalmazva ötvözték a releváns filozófiai és pszichológiai értelmezéseket is modelljükbe és a szenvedély definíciójába.

### **A Szendvény Dualisztikus Modellje (DMP)**

Vallerand és munkatársai (2003) úgy írják le a szenvedélyt, mint egy erős hajlandóságot egy önmeghatározó tevékenység iránt, amit a személy kedvel (vagy akár szeret), személyesen fontosnak és jelentőségteljesnek tart, és amibe sok időt és energiát fektet. Ez a definíció magában foglalja a fent említett filozófiai és pszichológiai munkákat. A DMP utolsó aspektusa a szenvedély két formájának a feltételezése, nevezetesen a harmonikus (harmonious passion, továbbiakban HP) és az obszesszív szenvedélyé (obsessive passion, továbbiakban OP). A DMP feltevése alapján az különíti el a két szenvedélyt egymástól, hogy a szenvedélyes tevékenység milyen formában van integrálva és internalizálva a személy életébe és identitásába.

Az autonóm internalizáció feltételezhetően a HP-val áll összefüggésben. Autonóm internalizációról abban az esetben beszélhetünk, amikor a személy kontingencia és feltétel nélkül, szabadon fogadja el személyesen fontosnak a tevékenységet. Ezáltal a személy szabadon eldöntheti, hogy mikor és hogyan szeretne, valamint mikor és hogyan nem szeretne foglalkozni a szenvedélye tárgyával. Ennek következtében a teljes kontroll a személynél marad, amelyik pozitív és adaptív kognitív, affektív és viselkedéses tapasztalatokhoz vezethet (Curran, Hill, Appleton, Vallerand, & Standage, 2015). Ezzel szemben a kontrollált internalizáció vélhetően az OP-val áll összefüggésben, amely inter- és intraperszonális kontingenciák és nyomások révén jön létre (Hodgins & Knee, 2002). Ennek eredményeként az obszesszív szenvedéllyel rendelkező ember kontrollálhatatlan vágyat érez arra, hogy a szenvedélyes tevékenységükkel foglalkozzon. Az előző példát folytatva, a szenvedélye dominánssá válik és elkezd irányítani a személyt, aki emiatt továbbra is foglalkozik a tevékenységgel, amely egyfajta rigid perzisztenciával jellemezhető. OP esetén elsősorban negatív és maladaptív kognitív, affektív, és viselkedéses következmények jelennek meg (Curran et al., 2015).

### **A Szendvény és Kapcsolódó Konstruktumok Közötti Teoretikus Különbségek**

A szenvedély szemszögéből Vallerand (2015), valamint Curran és munkatársai (2015) értékelték a hasonlóságokat és különbségeket a szenvedély és ahhoz hasonló konstruktumok között, amely az 1. táblázatban látható összefoglalva. Míg a legtöbb konstruktum egy specifikus tevékenységre vonatkozik és azt feltételezi, hogy a személy jelentős mennyiségű időt és energiát tölt velük, addig csupán néhány konstruktumot tekinthetünk motivációsnak vagy csak néhány tartalmazza a tevékenység személyes fontosságának és értékének szerepét a definíciójában. Még kevesebb szemszögéből számít az adott tevékenység az identitást meghatározó elemként, amit kedvel vagy szeret a személy. A legfontosabb azonban, hogy egyik konstruktum sem használ dualisztikus nézetet arra, hogy elkülönítse a tevékenység üzéséből származó potenciális pozitív és negatív következményeket, vagyis mindegyik egydimenziós értelmezést alkalmaz. Összességében véve elmondható, hogy a szenvedély valóban néhány ponton átfed rokonkonstruktumokkal, azonban számos fontos elemben különbözik is tőlük.

**1. táblázat.** A szenvedély és rokonkonstruktumok összehasonlítása (adaptálva: Curran et al., 2015 és Vallerand, 2015)

A szenvedély központi elemei	Szenvedély	Vonás változók	Állapot változók	Viselkedés es változók	Intrinzik és extrinzik motiváció	Affektív változók
1. Motivációs változó	+	+	∅	+	+	∅
2. Specifikus tevékenység	+	∅	+	+	+	+
3. Kedvelés vagy szeretés	+	∅	∅	∅	+/∅	∅
4. Idő és energia fordítás	+	+	+	+	+	+
5. Fontos és értékes	+	+	∅	∅	+	+
6. Az identitás része	+	∅	∅	∅	∅	∅
7. Kettősség	+	∅	∅	∅	∅	∅

*Megjegyzés.* +: a szenvedély eleme megjelenik a másik konstruktumban; ∅: a szenvedély eleme nem jelenik meg a másik konstruktumban.

### A Szendvedély Időbeli Dinamikája

A tudományos szenvedély kutatások egyik erőssége, hogy diverz módszertani eszközökkel vizsgálták azt. Míg nagyrészt elsősorban keresztmetszeti elrendezést alkalmazott (Przybylski, Weinstein, Ryan, & Rigby, 2009), addig longitudinális (Lalande et al., 2017) és kísérleti (Bélanger, Lafrenière, Vallerand, & Kruglanski, 2013) tanulmányok is készültek, amelyek mind alátámasztják a DMP általi feltételezéseket. Ezzel együtt csekély azon kutatások száma, amelyek a szenvedély fejlődési ívét vizsgálták.

Ezidáig több hasznos longitudinális kutatás is született a szenvedély területén, azonban ezek nem vizsgálták expliciten annak fejlődési ívét. A szenvedély kezdeti fejlődésére (amikor a személy először kezd el foglalkozni a tevékenységgel) fókuszálva Mageau és munkatársainak (2009) eredményei szerint a kutatásban résztvevő középiskolások 36%-ánál jelent meg hangszer iránti szenvedély öt hónap alatt. Hasonló megfigyelésekről számolt be Kovácsik és Szabó (2019, személyes kommunikáció, 2019. január 2) is. Ugyanakkor, ha a folyamatban lévő fejlődést (amikor valaki már foglalkozik a tevékenységgel egy ideje) vesszük figyelembe, akkor közepes-nagy stabilitásról számolnak be a kutatások (Martin, 2016; Schellenberg & Bailis, 2015). Az indirekt eredmények is a stabilitással kapcsolatos feltételezéseket támogatják (pl. Fernet, Lavigne, Vallerand, & Austin, 2014).

### A Szendvedély Változásának Egyéni és Társas Prediktorai

Oyserman, Elmore, és Smith (2012) szerint az identitással kapcsolatos folyamatokat a nagy életesemények mellett disztális (pl. szülői viselkedések vagy kultúra) és proximális (pl. egy adott helyzet pszichológiai implikációi) változók egyaránt befolyásolhatják. Ryan és Deci (2017) szintén megerősíti, hogy az identitás formálódására külső és belső elemek egyaránt hatással vannak. Emiatt szükséges egy multidimenzionális lencsén keresztül vizsgálni a szenvedély változását a potenciális egyéni és társas faktorok figyelembe vételével.

**Szükséglet kielégíttség.** A DMP feltételezése szerint az internalizációs folyamat—amelyen keresztül a tevékenység az identitás részévé válik—kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy HP vagy OP jelenik-e meg. Azonban az optimális internalizációs folyamathoz szükséges, hogy az alapvető pszichológiai szükségleteink ki legyenek elégítve (Vallerand et al., 2003). Az alapvető pszichológiai szükségletek elmélete szerint az autonómia, a kompetencia, és a kapcsolódás szükséglete elengedhetetlen összetevői a növekedésnek (Ryan & Deci, 2017). Hasonlóan fontos a szükségletek kielégítettsége (az emberi funkcionálás világos oldala) és frusztrációja (az emberi funkcionálás sötét oldala) közötti formális megkülönböztetés, hiszen a kielégíttség hiánya nem egyenlő a frusztráció meglétével (Vansteenkiste & Ryan, 2013).

A meglévő szakirodalom (Lalande et al., 2017) alapján feltételezhető, hogy a szükségletek kielégítettsége és frusztrációja eltérő módon kapcsolódik a szenvedélyhez. További kérdés, hogy a szükségleteket globális vagy specifikus szinten vizsgáljuk. Globális

szükséglet kielégítettség alatt azt értjük, hogy a személy általában az életében mennyire érzi autonómnak, kompetensnek és másokhoz kapcsolódónak magát (~ személyiségszintű változó). Ezzel szemben a specifikus szükséglet kielégítettség azokra a tapasztalatokra vonatkozik, amelyeket egy specifikus szituációban vagy életterületen él át a személy (Milyavskaya, Philippe, & Koestner, 2013). Fontos lehet tudományos szempontból vizsgálni a specifikus szükségletek kielégítettségét, különösen Vansteenkiste és Ryan (2013) feltételezésének fényében, amely szerint egy fontos életterületen megélt frusztráció más életterületen megjelenő kompenzatorikus mechanizmusok kiváltója lehet, amely által a személy a frusztrált állapottal próbál megküzdeni.

**Észlelt szülői stílusok.** Az egyéni faktorok mellett a szenvedélyre a társas környezet is hatással lehet. Ugyanakkor kevés olyan kutatás van, amely a szenvedély és a fejlődés korai szakaszára jellemző észlelt szülői stílusokkal kapcsolatos összefüggéseket vizsgálta, amelyek fontosak az egészséges pszichológiai fejlődés szempontjából (Ainsworth & Bowlby, 1991). Két alapvető stílus különíthető el, amelyek a szenvedély szempontjából is relevánsak lehetnek: a törődés és a túlvédés. A törődés a szülő észlelt melegségére, közelségére, empátiájára és elérhetőségére utal, míg a túlvédés a kontrolláló, protektív és korlátozó viselkedéseket foglalja magában (Parker et al., 1979). Ezzel együtt az autonómia-támogatás is megjelenik, mint egy harmadik fontos dimenzió (Ngai et al., 2018)

A szenvedélyt illetően a szülői törődést, túlvédést és autonómia-támogatást eltérő mértékben kutatták, és csupán ezek egy részét. Kutatások szerint az autonómia-támogatás pozitívan függ össze a HP-val, de az OP-val nem (Bonneville-Roussy, Vallerand, & Bouffard, 2013). Bonneville-Roussy és munkatársai (2013) arról is beszámoltak, hogy a túlvédés az OP-val függött össze. Végül pedig fontos megemlíteni, hogy a szülői törődés és a szenvedély összefüggéseit eddig nem vizsgálták kutatások. Ugyanakkor feltételezhető, hogy a szülői törődés biztonságérzetet és biztos környezetet teremt, amely lehetővé teszi a HP megjelenését.

## **Célok és Kutatási Kérdések**

A jelen disszertáció általános célja megvizsgálni a szenvedély időbeli dinamikáját és feltárni, hogy vajon stabilitással vagy fluktuációval jellemezhető-e. Ezen cél elérése érdekében öt empirikus kutatást végeztünk. Az *1. tanulmány* a Szendvedély Kérdőív (Marsh et al., 2013) adaptálására fókuszált, amely eddig az egyetlen mérőeszköz, amely expliciten méri a HP-t és OP-t. A legújabb módszertani fejlesztéseket és irányelveket figyelembe véve megerősítő faktorelemzéses (confirmatory factor analysis, továbbiakban CFA) és feltáró strukturális egyenlet modellezéses (exploratory structural equation modeling, továbbiakban ESEM) modelleket hasonlítottuk össze két független mintán, valamint nemi és életkor alcsoportokban. A *2. tanulmány* az alapvető pszichológiai szükségletek reprezentációjának és kritérium validitásának vizsgálatával foglalkozott bifaktor-ESEM modellezés révén.

A *3. tanulmány* azt vizsgálta, hogy a globális szükségletek kielégítettsége és frusztrációja milyen összefüggésben áll a HP-val és az OP-val. Pontosabban, a tanulmány pszichológiai szükséglet-profilokkal (pszichológiai szükségletek személyen belül interakciói), valamint azok egyensúlyával (nincs jelentős különbség a szükségletek mértéke között) és kiegyensúlyozatlanságával (nagy különbség van a szükségletek mértéke között) foglalkozott. A profilok konstruktum-validitását is teszteltük teoretikusan releváns prediktorok (észlelt interperszonális viselkedések) és kimenetek (szendvedély, affektusok) figyelembe vételével. A *4. tanulmány* a fejlődés korai szakaszára jellemző észlelt szülői stílusok és a szenvedély összefüggéseit vizsgálta serdülő és felnőtt mintákon. Végül pedig az *5. tanulmány* a szenvedély fejlődési íveire fókuszálva direkt módon vizsgálta azt, hogy a szenvedély fluktuál vagy pedig stabil marad-e egy négy hónapos periódus alatt. A szükségletek kielégítettsége és az észlelt szülői stílusok is bekerültek a kutatásba mint a növekedés releváns egyéni és társas prediktorai.

### 3. fejezet: A feltáró strukturális egyenlet modellezés (ESEM) keretrendszerének illusztrálása a Szenvedély Skálán (1. tanulmány)<sup>1</sup>

#### Célok

Mielőtt longitudinális kutatásba kezdünk, fontos azt biztosítani, hogy megbízható „építőköveink” (kérdőíveink) legyenek. Ha nem kerülnek tesztelésre a kérdőívek pszichometriai jellegzetességei, akkor nem lehetünk biztosak benne, hogy a kérdőívek tényleg a célzott konstrukciókat mérik, illetve hogy nincsenek mérési inkonzisztenciák különböző populációk között. Ennek okán, az első lépés az általános cél elérése felé az volt, hogy megvizsgáltuk a Szenvedély Skála (Marsh et al., 2013) pszichometriai jellegzetességeit. A legfrissebb tanulmányok eredményei szerint az ESEM modellezés alkalmasabb analitikus megközelítés lehet a CFA-val szemben (Marsh et al., 2013). Végül pedig alaposan teszteltük, hogy a szenvedély dualisztikus reprezentációja általánosítható-e nemi és életkori csoportok különböző kombinációira. Ehhez mérési invariancia tesztelést, MIMIC modellezést, és egy hibrid eljárást használtuk, amely ötvözi a két másik erősségeit.

#### Módszerek

##### Résztevők

**1. minta.** Az első tanulmány 7466 magyar felnőtt válaszait használta fel (5047 nő, 67,7%), életkoruk 18 és 74 év között volt ( $M = 26,01$ ;  $SD = 8,43$ ). Ehhez a tanulmányhoz olyan korábbi adatfelvételek során gyűjtött minták lettek kombinálva, amelyek még nem voltak használva a Szenvedély Skála pszichometriai vizsgálatához. A résztvevők számos tevékenységgel kapcsolatban töltötték ki a kérdőívet.

**2. minta.** A második tanulmány egy átfogó mintán alapult, amelybe 504 felnőtt magyar ember tartozott, akik egy héten legalább egyszer használnak internetet. Ez a minta arányaiban véve megegyezik az országos adatoknak nem (51,8% nő), életkor (18 és 60 között,  $M = 39,59$  év,  $SD = 12,03$  év), iskolai végzettség (19,8% alacsony, 58,3% középfokú, 21,8% felsőfokú), és lakóhely (20,2% fővárosban, 19,6% megyeszékhelyen, 31,9% városban, 28,2% falvakban) szempontjából.

##### Mérőeszközök

**Szenvedély Skála.** Ez a mérőeszköz (Marsh et al., 2013) a szenvedély mértékét méri bizonyos tevékenységek iránt két dimenzió mentén: harmonikus szenvedély és obszesszív szenvedély. A válaszadók egy hétfokú skálán értékelhetik a tetteiket (1 = egyáltalán nem értek egyet, 7 = teljes mértékben egyetértek). A végső magyar nyelvű verzió egy sztenderdizált oda-visszafordítási folyamat (Beaton, Bombardier, Guillemin, & Ferraz, 2000) révén készült el.

##### Statisztikai Elemzés

**Faktorstruktúra vizsgálata.** Az elemzések Mplus 7.4-ben készültek (Muthén & Muthén, 1998-2015) és a robusztus maximum-likelihood (MLR) becslési eljárással. Az elemzések első lépésében, Marsh és munkatársai (2009) javaslatait követve, alternatív CFA és ESEM modelleket hasonlítottunk össze. CFA esetében minden tétel csak a saját faktorára tölthetett, míg a keresztöltéseket nullaként kezeltük. ESEM-ben a tételek szintén a saját faktoraikra töltöttek, viszont a keresztöltéseket megbecsültük és nullához közeli értékhez „targetáltuk” őket. Korábbi tanulmányokat (Marsh et al., 2013) alapul véve feltételeztük, hogy legalább két pár tétel között szükséges lesz szabadon becsülni a hibtagok korrelációját a tételek fogalmazása miatt.

---

<sup>1</sup> Tóth-Király, I., Bóthe, B., Rigó, A., & Orosz, G. (2017). An Illustration of the Exploratory Structural Equation Modeling (ESEM) Framework on the Passion Scale. *Frontiers in Psychology*, 8, 1968. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01968

**Mérési invariancia, differenciális tétel funkcionálás (DIF), és a kombinációjuk.** Az elemzések második lépésében a végső mérési modellt használva leteszteltük annak általánosíthatóságát a két minta között mérési invariancia tesztek segítségével. Ehhez a Marsh és munkatársai (2009) által javasolt taxonómiát alkalmaztuk, amely összesen 13 szinten teszteli a mérőeszköz csoportok közötti egyenlőségét azáltal, hogy paraméterek különböző kombinációit köti le egyenlőre csoportok között (nem, életkor, nem  $\times$  életkor). A DIF tesztelesekor mindkét nemi csoportban beépítettük a modellbe az életkor lineáris és kvadratikus komponensét. Marsh, Tracey, és Craven (2006) egy hibrid eljárást javasolt, amely egyesíti a mérési invariancia és a DIF tesztelés előnyeit a nagyobb pontosság érdekében. Ebben a modellben a végső invariancia modell (nem  $\times$  életkor) kerül kiegészítésre a MIMIC-ben használt életkori hatásokkal (életkor és életkor<sup>2</sup>).

**Modellek értékelése.** Az eredmények értelmezésekor gyakran használt modellilleszkedési mutatókat vettünk figyelembe, valamint azok megfelelő és kitűnő határértékeit (Marsh, Hau, & Grayson, 2005): az összehasonlítási illeszkedési mutató (comparative fit index, továbbiakban CFI; 0,90 és 0,95), a Tucker-Lewis index (továbbiakban TLI; 0,90 és 0,95), és a becslési hiba négyzetes átlagának gyökét (root mean square error of approximation, továbbiakban RMSEA; 0,08 és 0,05). A modellek összehasonlításakor az illeszkedési mutatókban megnyilvánuló különbségeket ( $\Delta$ ) vizsgáltuk meg, és azokban az esetekben nem beszélhetünk magasabb invariancia eléréséről, ha a CFI és TLI csökkenés legalább 0,010 vagy nagyobb, valamint az RMSEA növekedés legalább 0,015 vagy nagyobb (Chen, 2007; Cheung & Rensvold, 2002).

### Eredmények

Az illeszkedési mutatók alapján az ESEM modell jobban illeszkedett az adatokra, mint a CFA. Mindkét megoldás esetében a faktorok jól definiáltak voltak (ESEM:  $|\lambda| = 0,416$  és  $0,893$ ,  $M = 0,659$ ; CFA:  $|\lambda| = 0,354$  és  $0,856$ ,  $M = 0,678$ ). Jóllehet keresztöltések megjelentek az ESEM modellben ( $|\lambda| = 0,154$  és  $0,349$ ,  $M = 0,147$ ), ezek nem csökkentették a faktorok definícióját. Három tétel-pár hibatagjai között meg kellett becsülni a korrelációkat, ezek nagyságban megegyeztek a két modellben, valamint korábbi tanulmányokkal is egyeztek. A keresztöltések szabadon becslése miatt a faktorok között korreláció nagysága csökkent az ESEM ( $r = 0,587$ ) modellben a CFA-hoz ( $r = 0,718$ ) képest. Végül pedig mindkét faktor magas megbízhatósággal rendelkezett Cronbach alfa ( $\alpha_{HP} = 0,801$ ;  $\alpha_{OP} = 0,883$ ) és az omega kompozit megbízhatósági mutató ( $\omega_{HP} = 0,778$ ;  $\omega_{OP} = 0,867$ ) alapján is. Ezeket az eredményeket megerősítik a második mintával kapcsolatos eredmények is.

A következő lépésben a kombinált mintán vizsgáltuk meg a potenciális nemi és életkori hatásokat. A csoportokat külön vizsgálva teljes mérési invarianciát értünk el, mivel az illeszkedési mutatók változásai nem érték el az előre meghatározott értékeket ( $\Delta CFI/TLI \leq 0,010$ ;  $\Delta RMSEA \leq 0,015$ ). Ezek az eredmények támogatják a Szenvedély Skála egyenlőségét nemi és életkori csoportok között. A következő lépésben kombináltuk a nemi és életkori csoportokat (nem  $\times$  életkor), ahol csak egy tétel tengelymetszetét kellett felszabadítani, ami még nagyobb mértékben támogatja a nemi és életkori invarianciát. Ugyanezt a tengelymetszetet kellett szabadon becsülni a hibrid modellben is.

### Megvitatás

Eredményeink szerint a Szenvedély Skála magyar verziója erős pszichometriai jellemzőkkel bír (faktorstruktúra és megbízhatóság). Ez a kutatás jól illeszkedik az egyre növekvő számú ESEM tanulmányok közé (lásd Marsh et al., 2014), és azt támogatja, hogy az ESEM egy megfelelő és flexibilis alternatíva lehet a CFA-val szemben. Emellett az ESEM modellek ki is egészíthetők a teoretikusan lényeges kérdések megválaszolása érdekében.



#### **4. fejezet: Egy új pillantás a pszichológiai szükségletek reprezentációjára és kritérium validitására: A bifaktoros feltáró strukturális egyenlet modellezés keretrendszerének alkalmazása (2. tanulmány)<sup>2</sup>**

##### **Célok**

Jelen kutatás újból megvizsgálta azt, hogy az alapvető pszichológiai szükségletek kielégítettsége és frusztrációja megfelelőbben reprezentálható-e egy kontinuum két végpontjaként, vagy pedig két külön dimenzióként. Ehhez a célhoz a bifaktoros feltáró strukturális egyenlet modellezést (bifaktor-ESEM) alkalmaztuk. A végső reprezentáció kritérium validitását is teszteltük a jóllét különböző indikátoraival, ezáltal kiegészítve Tóth-Király és munkatársainak (2018) hiányosságát. A bifaktor-ESEM keretrendszert használtuk, amely alkalmas lehet arra, hogy figyelembe vegye a konstruktum-releváns pszichometriai multidimenzionalitás két lehetséges forrását (a konceptuális hasonló konstruktumok és a hierarchikusan elrendezett konstruktumok együttes jelenléte).

##### **Módszerek**

###### **Résztvevők**

A végső minta 774 magyar felnőtt (501 nő, 64,7%) válaszait tartalmazta, akik 18 és 73 év közötti életkorral rendelkeztek ( $M = 27,86$ ,  $SD = 9,52$ )

###### **Mérőeszközök**

**Alapvető Pszichológiai Szükségletek Kielégítettsége és Frusztrációja Skála (BPNSFS).** Az alapvető pszichológiai szükségletek kielégíttségének és frusztrációjának mérésére a BPNSFS-t (Chen et al., 2015) használtuk. Ez a kérdőív 24 tétellel mér összesen hat dimenziót: autonómia kielégíttség és frusztráció, kapcsolódás kielégíttség és frusztráció, kompetencia kielégíttség és frusztráció. A résztvevők egy ötfokú skálán adhattak válaszokat (1 = egyáltalán nem igaz rám, 5 = teljesen igaz rám).

**Pozitív és Negatív Affektusok Skála (PANAS).** A hedonikus jóllét mérésére a 10 tételes PANAS kérdőív (Thompson, 2007) magyar verzióját (Gyollai, Simor, Köteles, & Demetrovics, 2011) alkalmaztuk, amely öt-öt tétellel méri a pozitív és negatív érzelmek gyakoriságát. A válaszadók egy ötfokú skálán jelölhették, hogy milyen gyakran jellemezték őket általában az érzelmek (1 = egyáltalán nem vagy alig, 5 = mindig).

###### **Statisztikai Elemzés**

Az elemzések Mplus 8-ban (Muthén & Muthén, 1998-2017) készültek a robusztus maximum-likelihood becslési eljárással. Elméleti javaslatokat (Morin, Arens, & Marsh, 2016) szem előtt tartva alternatív elsőrendű és bifaktoros CFA- és ESEM modelleket hasonlítottunk össze, majd a PANAS látens CFA struktúráját beépítettük a végső modellbe. Az additív hatások értelmezéséhez a sztenderdizált regressziós együtthatókat ( $\beta$ ) és a megmagyarázott varianciák ( $R^2$ ) mértékét vettük figyelembe. A modellek értékelését lásd az 1. tanulmányban.

##### **Eredmények**

A megvizsgált modellek közül az a bifaktor-ESEM volt a legoptimálisabb, amelyik egy globális faktort és hat specifikus faktort foglalt magába. A két globális faktort tartalmazó modellek statisztikai szempontból nem voltak megfelelőek. Az általános szükséglet kielégíttség faktort jól definiálták a faktortöltések ( $|\lambda| = 0,141$  to  $0,764$ ,  $M = 0,538$ ,  $\omega = 0,909$ ), a pozitív és negatív tételek pedig ugyanolyan mértékben járultak hozzá a faktorhoz. A legtöbb

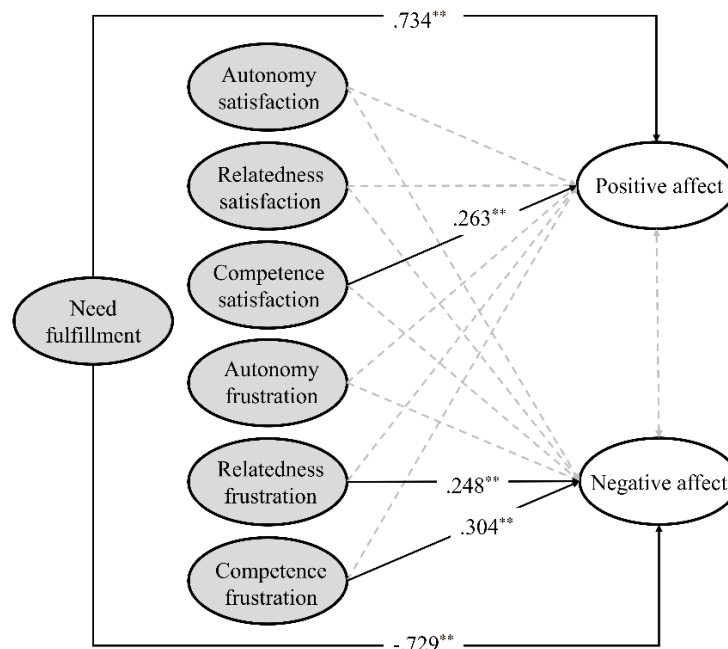
---

<sup>2</sup> Tóth-Király, I., Bőthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (In Press, Accepted: 24 July 2018). A New Look on the Representation and Criterion Validity of Need Fulfillment: Application of the Bifactor Exploratory Structural Equation Modeling Framework. *Journal of Happiness Studies*. doi: 10.1007/s10902-018-0015-y

specifikus faktor közepesen mennyiségű specificitást tartalmazott (kapcsolódás kielégítettség:  $|\lambda| = 0,389$  to  $0,678$ ,  $M = 0,539$ ,  $\omega = 0,627$ ; kompetencia kielégítettség:  $|\lambda| = 0,260$  to  $0,579$ ,  $M = 0,409$ ,  $\omega = 0,449$ ; autonómia frusztráció:  $|\lambda| = 0,260$  to  $0,517$ ,  $M = 0,407$ ,  $\omega = 0,445$ ; kapcsolódás frusztráció:  $|\lambda| = 0,366$  to  $0,548$ ,  $M = 0,443$ ,  $\omega = 0,495$ ; kompetencia frusztráció:  $|\lambda| = 0,289$  to  $0,469$ ,  $M = 0,399$ ,  $\omega = 0,433$ ) az autonómia kielégítettség kivételével ( $\lambda = 0,007$  to  $0,650$ ,  $M = 0,217$ ,  $\omega = 0,174$ ), amelynek nem tartalmazott lényeges specificitást a globális faktor figyelembe vételét követően. Összességében véve a statisztikai információk és a teoretikus relevanciája miatt ezt a bifaktor-ESEM reprezentációt használtuk a további elemzésben.

A kritérium validitással kapcsolatos eredmények alapján az általános szükséglet kielégítettség faktor az elvárt irányban jósolta be a két kimenetet. Emellett a specifikus faktorok is hozzájárultak a kimenetekhez (pozitív affektivitás:  $\Delta R^2 = 0,066$ ; negatív affektivitás:  $\Delta R^2 = 0,108$ ). A globális faktor stabil hatása mellett a kompetencia kielégítettség bejósolta a pozitív érzelmeket, míg a kapcsolódás és kompetencia frusztráció a negatív érzelmeket (lásd 1. ábra).

1. ábra. A szükséglet kielégítettség és a jóllét indikátorok közötti összefüggések



*Megjegyzés.* Az egyszerűség kedvéért csak a látens változók vannak feltüntetve. A szürkével jelölt változók ugyanahhoz a bifaktor-ESEM modellhez tartoznak. Az egyirányú nyilak regressziós együtthatók. Minden paraméter sztenderdizált. \* $p < 0,05$ , \*\* $p < 0,01$ .

### Megvitatás

Összességében véve a bifaktor-ESEM modell alapján elmondható, hogy a szükséglet kielégítettség egy többdimenziós konstruktum, amely egy globális kontinuummal jellemezhető, egyik végén a kielégítettség dimenzióval, a másik végén a frusztrációval. Emellett a specifikus faktorok kombinációi szintén jelen vannak. Míg a globális faktor magyarázta a jóllét legnagyobb részét, addig a specifiikus faktorok egy részének is volt egyedi hatása: a kompetencia kielégítettség a pozitív affektust, míg a kapcsolódás és kompetencia frusztráció a negatív affektust jósolta be (hasonlóan Sánchez-Oliva et al., 2017 eredményeihez). A jelen kutatás megerősíti azt a nézetet, hogy az alapvető pszichológiai szükségletek pontosabb megértéséhez fontos lehet figyelembe venni a globális és specifikus faktorok együttes hatását.

## 5. fejezet: A kiegyensúlyozott szükséglet kielégítettség fontosságáról: Egy személyközpontú megközelítés (3. tanulmány)<sup>3</sup>

### Célok

A jelen tanulmány célja volt megvizsgálni a pszichológiai szükségletek személyen belüli interakcióját látens profilelemzéssel (latent profile analysis, LPA) és azt, hogy van-e additív hatása annak, hogy a szükségletek ugyanolyan mértékben vannak kielégítve (kiegyensúlyozott szükséglet kielégítettség). A kutatás emellett dokumentálta a profilok kapcsolatát teoretikusan releváns prediktorokkal (észlelt interperszonális viselkedések) és kimenetekkel (szenvedély és affektusok).

### Módszerek

#### Résztevők

A mintát összesen 1094 magyar felnőtt (746 nő) alkotta, akik 18 és 73 év közöttiek voltak ( $M = 26,00$ ,  $SD = 7,69$ ).

#### Mérőeszközök

**Alapvető pszichológiai szükségletek (profil indikátorok).** Lásd 2. tanulmány.

**Észlelt interperszonális viselkedések (profil prediktorok).** Az Interperszonális Viselkedések Kérdőívet (Rocchi et al., 2017) használtuk annak mérésére, hogy a válaszadók milyen szükséglet-támogató és -gátló viselkedést érzékelnek a környezetükben. Minden tétel úgy kezdődött, hogy „Az emberek az életemben...”, majd az autonómia, a kapcsolódás, és a kompetencia támogatás és gátlásra vonatkozó tételek következtek. A résztvevők egy hétfokú skálán adhattak választ (1 = egyáltalán nem értek egyet, 7 = teljesen egyetértek).

**Pozitív és negatív affektusok (profil kimenet).** Lásd 2. tanulmány.

**Szenvedély (profil kimenet).** Lásd 1. tanulmány.

#### Statisztikai Elemzés

Látens profilelemzéssel egytől nyolc profilt tartalmazó megoldásokat teszteltünk Mplus 8-ban (Muthén & Muthén, 1998-2017). Miután statisztikai mutatók és teoretikus elvek mentén kiválasztottuk a végső modellt, a kiegészítő „BCH” funkcióval megvizsgáltuk, hogy a profilok különböznek-e egymástól a kimeneteket illetően. A prediktorok vizsgálata multinominális logisztikus regresszióval történt az „R3STEP” kiegészítő funkcióval. Ez utóbbi esetben esélyhányadosokat is használtunk, amelyek megmutatják az egyik profilba való tartozás valószínűségét egy másik profillal összehasonlítva (pl. a 3-as esélyhányados azt jelenti, hogy a személy háromszor nagyobb eséllyel tartozik a célcsoportba, mint a referenciacsoportba).

### Eredmények

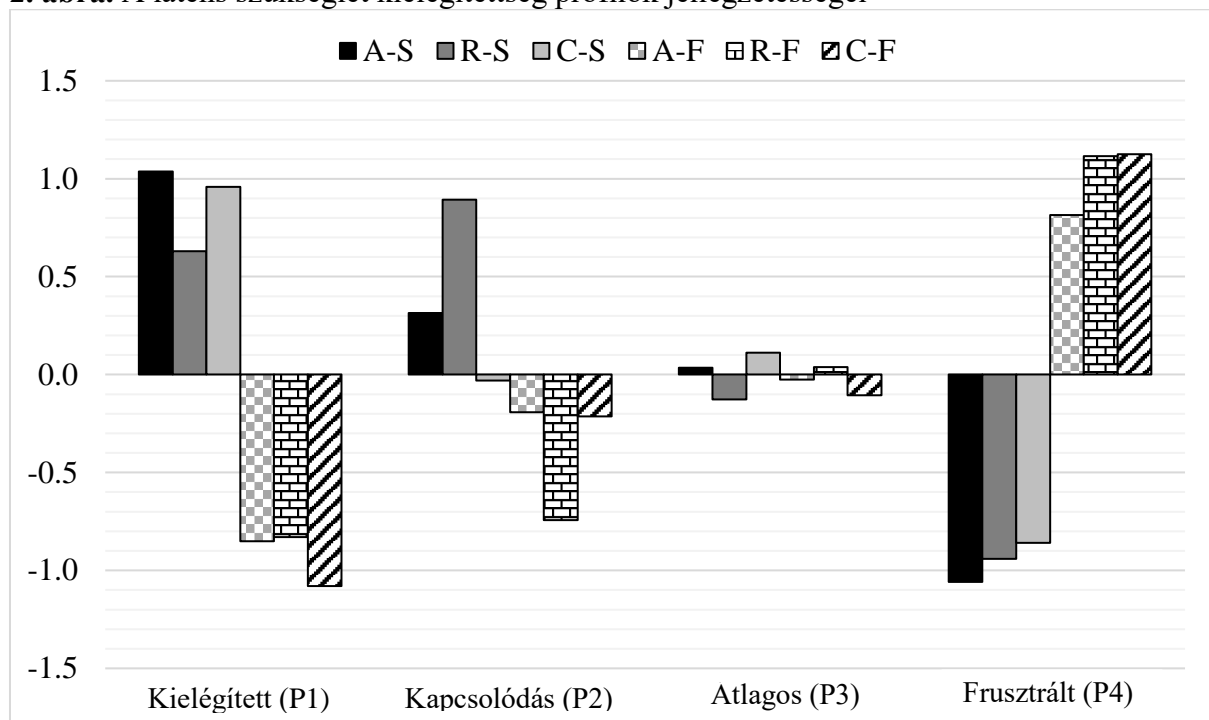
#### Látens Szükséglet Kielégítettség Profilok

Egy négyprofilos megoldást választottunk megfelelőnek (lásd 2. ábra). A négy profil között mennyiségi (magas vs. alacsony szintek) és minőségi (minden faktor kiemelkedik vs. csak egy emelkedik ki) különbségek is voltak. Az 1. profilba tartozott a válaszadók 18,10%-a, akik magas kielégítettséggel és alacsony frusztrációval voltak jellemezhetők (Kielégített profil). A 2. profilba tartozott a válaszadók 19,10%-a, akiknek csak a kapcsolódás kielégítettsége volt emelkedett, a kapcsolódás frusztráció alacsony, a többi faktor pedig átlagos (Kapcsolódás profil). A 3. profil volt a legnépesebb (38,76%-a a résztvevőknek), amelyben minden dimenzió átlagos értékről számoltak be a válaszadók (Átlagos profil). A 4. profil (a

<sup>3</sup> Tóth-Király, I., Bóthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (In Press, Accepted: 10 December 2018). On the importance of balanced need fulfillment: A person-centered perspective. *Journal of Happiness Studies*. doi: 10.1007/s10902-018-0066-0

válaszadók 24,04%-a) az 1. profil ellentéte volt, vagyis magas frusztrációval és alacsony kielégítettséggel volt jellemezhető. Akkor tekintettünk egy profilt kiegyensúlyozottnak, ha a faktorok átlagai közötti különbség maximum fél szórásnyi volt; ezzel szemben a fél szórásnál nagyobb különbség esetén kiegyensúlyozatlanként értelmeztük a profilt (Gustafsson, Carlin, Podlog, Stenling, & Lindwall, 2018). Ezeket az elveket figyelembe véve a Kielégített, az Átlagos, és a Frusztrált profil kiegyensúlyozott volt (különbség  $\leq 0,407$ ), míg a Kapcsolódás profil kiegyensúlyozatlan (különbség  $\geq 0,530$ ).

**2. ábra.** A látens szükséglet kielégítettség profilok jellegzetességei



*Megjegyzés.* A profilindikátorok előzetes mérési modellekből származó faktorszakórok voltak, ahol az átlag nulla és a szórás egy.; A-S: autonómia kielégítettség; R-S: kapcsolódás kielégítettség; C-S: kompetencia kielégítettség; A-F: autonómia frusztráció; R-F: kapcsolódás frusztráció; C-F: kompetencia frusztráció; P: profil.

### A Profiltagság Prediktorai

A következő lépésben a prediktorokat léptettük be az elemzésbe. A globális észlelt szükségletgondozó viselkedés minden profilt elkülönített egymástól; minél több ilyen viselkedést észleltek a személyek, annál inkább nagyobb eséllyel tartoztak a kielégítettebb profilokba. Például a Kielégített és Frusztrált profilok összehasonlítása esetében a válaszadók sokkal kisebb eséllyel tartoztak a Frusztrált profilba, amennyiben nagy mértékű szükséglet-támogatást észleltek. A kapcsolódás gátlás specifikus faktor is elkülönítette egymástól a legtöbb profilt; nagyobb észlelt kapcsolódás gátlás esetén kisebb eséllyel tartoztak a kielégítettebb profilokba. Például, amennyiben nagy mértékű kapcsolódás gátlásról számoltak be, akkor több mint nyolcszoros volt az esélye annak, hogy a Frusztrált profilba tartoznak a Kapcsolódás profilhoz képest. Ezeken felül a Kielégített profil különbözött az Átlagostól és a Frusztrálttól az autonómia-támogatásban, míg a Kapcsolódás profil különbözött az Átlagostól és a Frusztrálttól a kompetencia-támogatás fényében.

### A Profiltagság Kimenetei

Minden profil különbözött egymástól a negatív affektusok mértékében: minél frusztráltabb volt a profil, annál több negatív érzelemről számoltak be az oda tartozók. A pozitív

affektusokat illetően a Kielégített profil tagjai számoltak be a legtöbb pozitív érzelemről, őket követte a Kapcsolódás, az Átlagos, és a Frusztrált profil. Ugyanakkor a Kapcsolódás és Átlagos profilok nem különböztek egymástól szignifikánsan. Az obszesszív szenvedély tekintetében szintén minden profil különbözött egymástól; minél frusztráltabb volt egy profil, annál nagyobb mértékű obszesszív szenvedélyről számoltak be. Harmonikus szenvedélyben nem különböztek egymástól a profilok.

### **Megvitatás**

Korábbi SDT-alapú kutatásokkal megegyezően négy látens profilt azonosított a kutatás: (1) minden szükséglet magas volt, (2) csak a kapcsolódás volt magas, (3) minden szükséglet átlagos volt, és (4) minden szükséglet frusztrált volt. Összességében véve három „magprofil” került (Howard, Gagné, Morin, & Van den Broeck, 2016) azonosításra, amelyek gyakran megjelentek korábbi kutatásokban is: a Kielégített, az Átlagos, és a Frusztrált profilok. A Kapcsolódás profilt „perifériás” profilként (Howard et al., 2016) értelmezhetjük, amelyik csak bizonyos helyzetekben jelenik meg specifikus csoportoknál. Mindegyik magprofil kiegyensúlyozott volt, míg a perifériás profil kiegyensúlyozatlan.

Eredményeink támogatták a profilok validitását és rávilágítottak, hogy a profilokba tartozás függ attól, hogy a személy milyen szükséglet-gondozó viselkedést észlel a környezetén. Amikor az emberek úgy érzik, hogy az őket körülvevő társas környezet támogatja az autonómia, kompetencia és kapcsolódás szükségleteiket (magasabb észlelt szükséglet-támogatás és alacsonyabb szükséglet-gátló viselkedésekről számolnak be), akkor nagyobb mértékű szükséglet kielégítettségről és alacsonyabb mértékű szükséglet frusztrációról számoltak be. Ez megegyezik az SDT általános feltevéseivel (Bartholomew et al., 2011; Ryan & Deci, 2017). Néhány specifikus faktornak szintén differenciáló szerepe volt. Összességében véve az eredmények szerint azt mondhatjuk, hogy a szükséglet-gondozó interperszonális viselkedések fontos szerepet játszanak az olyan profilok megjelenésében, amelyet magas kielégítettséggel és alacsony frusztrációval jellemezhetünk.

A négy profil különbözött egymástól negatív affektusok és, kisebb mértékben, pozitív affektusok mértékében: minél kielégítettebb egy profil, annál kevesebb negatív érzelemről és annál több pozitív érzelemről számoltak be a tagjai. A szenvedély szempontjából az elégedettebb profilok kisebb mértékű obszesszív szenvedéllyel álltak összefüggésben, ami megegyezik Lalande és munkatársainak (2017) eredményeivel. Szükséglet-frusztrált állapotban számos megküzdési mechanizmus jelenhet meg ennek ellensúlyozására, amelyek közül az egyik az obszesszív szenvedély lehet mint egyfajta kompenzációs mechanizmus (Vansteenkiste & Ryan, 2013). Amikor az emberek „találnak” egy potenciálisan kielégítő tevékenységet, akkor nagyobb eséllyel kezdenek el obszesszív módon foglalkozni vele, ami időlegesen visszaállíthatja a szükségletekben beállt deficiteket. Végül pedig a harmonikus szenvedély nem állt összefüggésben a szükséglet-kielégítettséggel, ami szintén egyezik korábbi kutatási eredményekkel (Lalande et al., 2017)

## 6. fejezet: Az észlelt szülői stílusok számítanak: a törődés és a túlvédés mint a szenvedély prediktorai (4. tanulmány)<sup>4</sup>

### Célok

Az emberi fejlődésben betöltött fontos szerepe miatt (Bowlby, 2008) a jelen kutatás két tanulmányon keresztül vizsgálta az észlelt szülői stílusok (törődés, autonómia-támogatás és túlvédés; Parker et al., 1979) és a szenvedély összefüggéseit, valamint a szenvedély kapcsolatát a szubjektív jólléttel serdülő és felnőtt résztvevőkkel.

### Módszerek

#### Résztvevők

**1. minta.** Ez a minta 513 serdülő (77,4% nő) vett rész, akik 15 és 20 évesek voltak (M = 17,24 év, SD = 1,20 év).

**2. minta.** Lásd 1. tanulmány 2. minta.

#### Mérőeszközök

**Szenvedély.** Lásd 1. tanulmány.

**Észlelt szülői stílusok.** A Szülői Kötődés Leltár (Parental Bonding Inventory; Parker et al., 1979; Tóth & Gervai, 1999) egy 25 tételes önbevallásos kérdőív, amely révén a személy az életének első 16 évével kapcsolatban számolhat be szülői viselkedésekről és gyakorlatokról. Xu, Morin, Marsh, Richards, és Jones (2018) alapján a kérdőív három szülői stílust mér: törődés, autonómia-támogatás és túlvédés. Jelen kutatásban az instrukciót kis mértékben módosítottuk, így a válaszadók a családi viselkedésekkel kapcsolatban nyilatkoztak, a serdülők jelen időben, a felnőttek múlt időben. A tételre egy négyfokú skálán válaszolhattak a résztvevők (1 = egyáltalán nem jellemző rá, 4 = teljesen jellemző rá).

**Szubjektív jóllét.** A szubjektív jóllét mérésére az Élettel való Elégedettség Skálát alkalmaztuk (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985; Martos, Sallay, Désfalvi, Szabó, & Ittész, 2014), ami öt tétel segítségével méri a válaszadók élettel való általános elégedettségét. A válaszokat egy hétfokú skála segítségével adták (1 = egyáltalán nem értek egyet, 7 = teljesen egyetértek).

#### Statisztikai Elemzés

A feltételezett modelleket Mplus 8.1-ben (Muthén & Muthén, 1998-2017) teszteltük látens változós strukturális egyenlet modellekkel, ezáltal kontrollálni tudtuk a mérési hiba torzító hatását (Finkel, 1995), ami pontosabb becslést tett lehetővé. A modellek értékelését lásd az 1. tanulmányban.

### Eredmények

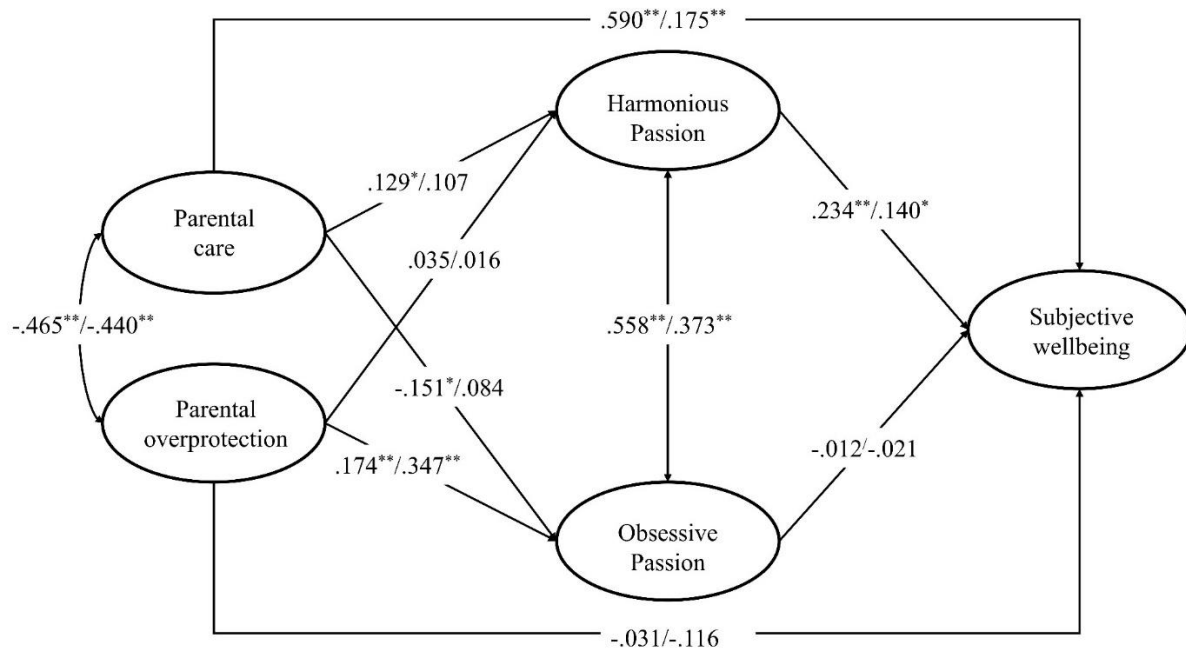
A feltételezett modellek megfelelő illeszkedést mutattak mindkét mintában. A korrelációs és a regressziós együtthatók együttes figyelembe vételével egy egyszerűbb modellt szerkesztettünk, amelyből az autonómia-támogatás kikerült. Ezzel együtt a modifikációs indexek alapján szabadon becsültük meg a direkt kapcsolatot a fennmaradó szülői stílusok és a jóllét között. Az átalakított modell (lásd 3. ábra) megfelelő illeszkedést mutatott a középiskolás mintában ( $\chi^2 = 979,148$ ,  $df = 554$ ; CFI = 0,938, TLI = 0,930, RMSEA = 0,039 [90% CI 0,035-0,043]). Ebben a modellben a harmonikus szenvedélyt bejósolta a szülői törődés (de a túlvédés nem), míg az obszesszív szenvedély mindkettő bejósolta. Az élettel való elégedettség magyarázta a törődés és a harmonikus szenvedély, a túlvédés és az obszesszív szenvedély azonban nem.

---

<sup>4</sup> Tóth-Király, I., Gál, É., Böthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (under review). Perceived parenting styles matter: care and overprotection as predictors of passion.

Ugyanez a modell a felnőtt mintában is megfelelő illeszkedést mutatott ( $\chi^2 = 1137,272$ ,  $df = 554$ ; CFI = 0,931, TLI = 0,922, RMSEA = 0,046 [90% CI 0,042-0,049]). A harmonikus szenvedélyt nem jósolta be egyik szülői viselkedés sem, az obszesszív szenvedélyt bejósolta a túlvédés (de a törődés nem). Végül pedig az előző mintához hasonlóan az étellel való elégedettséget bejósolta a törődés és a harmonikus szenvedély, de a túlvédés és az obszesszív szenvedély nem.

**3. ábra.** A strukturális egyenlet modellezés eredményei



*Megjegyzés.* A ellipszisek látens változókat jelölnek, a mért változók pedig az egyszerűség kedvéért nem szerepelnek az ábrán. Az egyirányú nyilak regressziós együtthatók, a kétirányú nyilak korrelációk. Minden együttható sztenderdizált. A perjelek előtti számok az 1. mintára (serdülők, N = 513), a perjel utáni számok pedig a 2. mintára (felnőttek, N = 504) vonatkoznak.; \* $p < 0,05$ ; \*\* $p < 0,01$ .

### Megvitatás

Az eredmények részben erősítették meg a feltételezéseket: a szülői törődés pozitívan jósolta be a harmonikus szenvedélyt serdülők körében, de felnőtteknél nem, a túlvédés pedig pozitívan jósolta be az obszesszív szenvedélyt mindkét mintában. Ez utóbbi eredmény megegyezik korábbi kutatásokkal a szülői stílusok és az addikció területéről (Grant & Kim, 2002). A harmonikus szenvedély pozitívan jósolta be a szubjektív jóllétet, míg az obszesszív szenvedély nem függött vele össze, ez szintén egybecseng korábbi tanulmányok eredményeivel (Vallerand, 2015). Az autonómia-támogatás nem állt összefüggésben a szenvedéllyel, ami ellentétes korábbi tanulmányokban leírtakkal (Mageau et al., 2009). Potenciális magyarázat lehet, hogy az SDT autonómia-támogatással kapcsolatos értelmezése eltérhet a szintén autonómia-támogató megengedő szülői stílustól, ami struktúra, bevonódás és iránymutatás hiányával jellemezhető.

## 7. fejezet: A szenvedély longitudinális ívei és azok egyéni és társas meghatározói: Egy látens növekedési modellezési megközelítés (5. tanulmány)<sup>5</sup>

### Célok

Mivel a szenvedély időbeli dinamikájának vizsgálata annak ellenére sem került a kutatások középpontjába, hogy ezek fontos információt nyújthatnak a szenvedély természetéről, a jelen kutatás célja a szenvedély folyamatban lévő fejlődés vizsgálata volt látens növekedési modellek segítségével egy négy hónapos periódus alatt. Az egyéni (szükségletek kielégítettsége) és társas (észlelt szülői stílusok) meghatározók hozzájárulását is teszteltük.

### Módszerek

#### Résztevők

Összesen 205 (64,4% nő), 19 és 41 év közötti ( $M = 22,14$ ,  $SD = 2,54$ ) egyetemi hallgató vett részt a kutatásban és töltöttek ki papír-ceruza teszteket egy négy hónapos periódusban, minden hónapban egy alkalommal.

#### Mérőeszközök

**Szenvedély.** Lásd 1. tanulmány.

**Alapvető pszichológiai szükségletek.** Lásd 2. tanulmány.

**Észlelt szülői stílusok.** Lásd 4. tanulmány.

#### Statisztikai Elemzés

Az elemzéseket Mplus 8.1-ben (Muthén & Muthén, 1998-2017) végeztük a robusztus maximum-likelihood becslési eljárással. A longitudinális ívek mérése érdekében látens növekedési modellezést (latent growth modeling, LGM; Bollen & Curran, 2006) alkalmaztunk, amelynek keretében két növekedési faktor került becslésre: egy tengelymetszet faktor és egy lineáris meredekség faktor. Előbbi a kezdeti átlag értékére vonatkozik, utóbbi pedig az időbeli változásra. Ezt követő az időben invariáns prediktorokat építettük be a modellbe, amelyek így hatással voltak a növekedési faktorokra. A harmonikus szenvedély (HP), az obszesszív szenvedély (OP), és a szenvedély kritériumainak (PC) modelljeit külön elemeztük. A modellek értékelését lásd az 1. tanulmányban.

### Eredmények

Az eredmények szerint az összes LGM modell megfelelő illeszkedéssel rendelkezett (CFI and TLI > 0,950, RMSEA < 0,080). Az eredmények mindhárom modell esetében hasonlóak voltak: a kezdeti tengelymetszet faktor szignifikáns volt, a meredekség faktor azonban nem, ami arra utal, hogy a szenvedély szintje magas és stabil volt a HP és PC esetében, míg az OP esetében közepes és stabil (4. ábra). Az időpont-specifikus magyarázott varianciák ( $R^2$ ) alapján a növekedési faktorok az ismételt szenvedély mérések jelentős részét magyarázták (HP: 39,1%-90,8%; OP: 48,0%-84,3%; PC: 45,7%-82,2%)

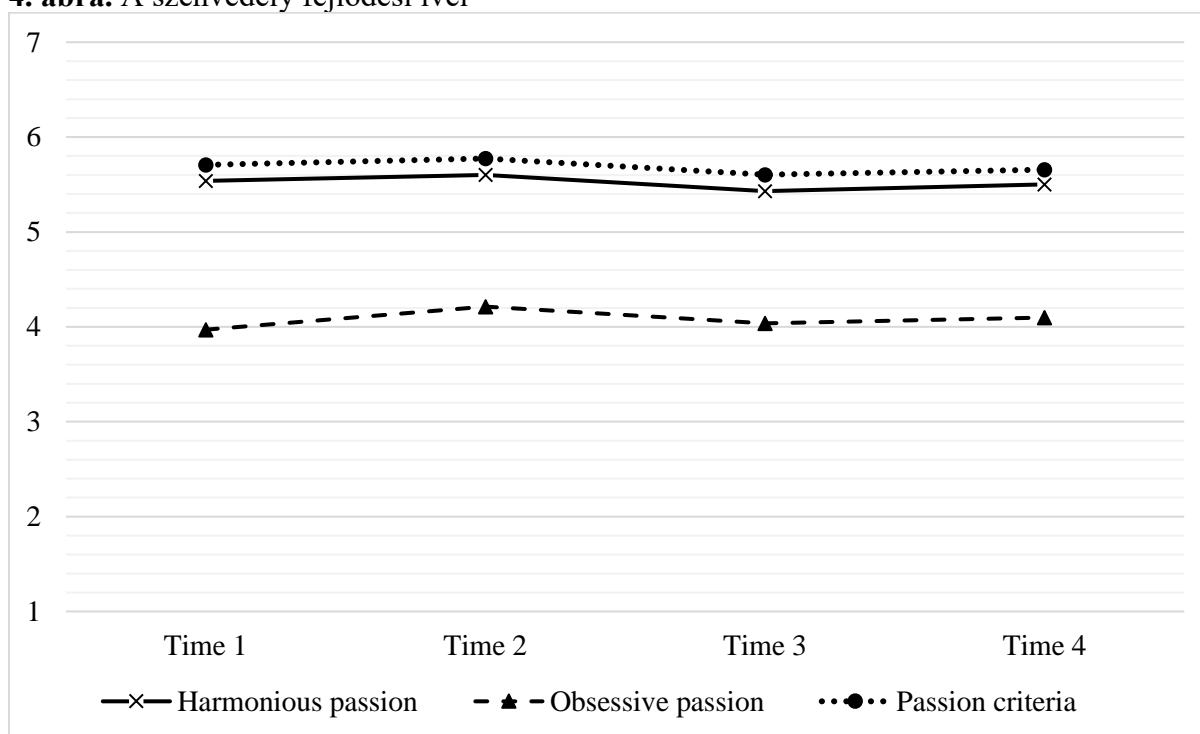
A prediktorok modellbe való bevonását követően azt láthatjuk, hogy a hatások elsődlegesen a kezdeti időpontra korlátozódtak. A HP tengelymetszet faktort szignifikánsan jósolta be a szükséglet-kielégítettség ( $\beta = 0,362$ ,  $p < 0,01$ ) és az autonómia-támogatás ( $\beta = 0,264$ ,  $p < 0,01$ ). Az OP tengelymetszet faktort bejósolta az autonómia-támogatás ( $\beta = 0,395$ ,  $p < 0,01$ ) és a túlvédés ( $\beta = 0,230$ ,  $p < 0,05$ ). Végül pedig a PC tengelymetszet faktorát bejósolta az autonómia-támogatás ( $\beta = 0,238$ ,  $p < 0,05$ ).

---

<sup>5</sup> Tóth-Király, I., Bóthe, B., Jánvári, M., Rigó, A., & Orosz, G. (In Press, Accepted: 19 November 2018). Longitudinal trajectories of passion and their individual and social determinants: A latent growth modeling approach. *Journal of Happiness Studies*. doi: 10.1007/s10902-018-0059-z



4. ábra. A szenvedély fejlődési ívei



*Megjegyzés.* A horizontális tengelyen lévő számok időpontokat jelölnek, míg a vertikális tengelyen lévő számok a Szendvedély Skála válaszlehetőségei. A modelleket külön becsültük, de egy ábrára kerültek az egyszerűség kedvéért.

### Megvitatás

Összességében véve mindhárom szenvedély faktor emelkedett kezdeti szinten volt, ami arra utal, hogy a válaszadók szenvedélyesek voltak. Egyik meredekség faktor sem volt szignifikáns, ami arra utal, hogy a szenvedély stabil volt ebben az időszakban. Ezek a direkt eredmények megegyeznek korábbi indirekt eredményekkel (Carbonneau, Vallerand, Fernet, & Guay, 2008; Lalande et al., 2017). Mageau és munkatársai (2009) a szenvedély kezdeti fejlődését vizsgálták és azt találták, hogy a résztvevő gyerekek 35%-ánál legalább közepes mértékű szenvedély jelent meg a zene iránt öt hónap után. Ezzel szemben Schellenberg és Bailis (2015) arról számolt be, hogy az akadémiai szenvedély csak kis mértékben változott elsőéves diákok körében. A jelen kutatás kiegészíti ezen korábbi eredményeket, mivel az előbbi a kezdeti fejlődésre fókuszált, az utóbbi pedig egy korábbi szenvedély új kontextusban való megjelenését vizsgálta. Ezt kiegészítve a jelen kutatás egy „pillanatképet” mutat a szenvedély változásáról olyan személyek között, akik már egy ideje szenvedélyesek voltak a tevékenységük iránt.

A prediktorokat illetően az autonómia-támogatás bejósolta mindhárom szenvedély faktort, ami alapján hasznos lehet pontosabban elkülöníteni a megengedő szülői stílustól. A túlvédés bejósolta az OP-t, ami megegyezik korábbi addikciós eredményekkel (Grant & Kim, 2002). A szükséglet-kielégítettség bejósolta a HP-t, ami arra utalhat, hogy egy releváns területen kielégített szükségletek „segíthetnek” abban, hogy a személy egy másik életterülethez kapcsolódó tevékenységgel kezdjen el foglalkozni harmonikus és optimális módon.

## 8. fejezet: Általános Megvitatás

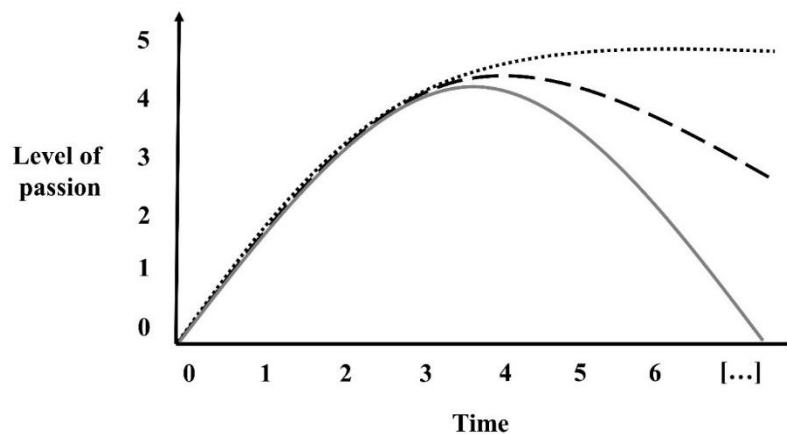
Az elmúlt 15 évben a tudományos érdeklődés fokozatosan nőtt a szenvedély iránt a Szendvedély Dualisztikus Modelljének bevezetésével (Vallerand et al., 2003), amelyet egy válaszként szántak Seligman és Csikszentmihalyi (2000) felhívására olyan faktorok azonosítására, amelyeket hozzájárulhatnak az optimális funkcionáláshoz. A szenvedély kutatások sikeresen elkülönítették a harmonikus és obszesszív szenvedélyt, valamint azt is bemutatták, hogy a szenvedély két formája eltérő kimenetekkel állnak összefüggésben számos életterületen (lásd Curran et al., 2015; Vallerand, 2015). A szenvedély kutatások szintén támogatták annak kezdeti fejlődését (Mageau et al., 2009). A biztató eredmények ellenére ugyanakkor keveset tudunk a szenvedély folyamatban lévő fejlődéséről. Ezért a jelen disszertáció célja az volt, hogy átfogó módon megvizsgálja a szenvedély folyamatban lévő fejlődését. Ennek érdekében öt empirikus kutatás készült keresztmetszeti és longitudinális elrendezésekkel, valamint serdülő és felnőtt válaszadók részvételével.

### Az Eredmények Általános Megvitatása

**A szenvedély időbeli stabilitása.** A szenvedélyt változékonyak tartják, vagyis különböző személyiségvonásokhoz képest (Costa & McCrae, 1994) idővel változhat. Ez a változás nem csak a kezdeti fejlődési szakaszban történhet, hanem a későbbi, folyamatban lévő fejlődés során is. Ezzel az állítással szemben a jelen disszertációban nem dinamikus változást, hanem stabilitást láthatunk. Ez ellentétben áll Mageau és munkatársainak (2009) eredményeivel, akik a szenvedély kezdeti fejlődésére fókuszáltak, viszont megegyezik Schellenberg és Bailis (2015), valamint Martin (2016) eredményeivel, akik a folyamatban lévő fejlődésre fókuszáltak. Jóllehet nem explicit módon vizsgálták a szenvedély változásokat, több tanulmány is közepes-nagy összefüggésről számolt be két időpontban mért szenvedély között olyan személyek között, akik foglalkoztak már a tevékenységükkel egy ideje (Carbonneau et al., 2008; Lavigne, Forest, & Crevier-Braud, 2012). Az eredmények arra utalhatnak, hogy a szenvedély a kialakulása után megegyező szinten marad, legalábbis egy négyhónapos periódus alatt.

Ha együttesen elemezzük a korábbi és jelenlegi eredményeket, akkor azok egymással komplementer információt mutatnak és egy átfogó fejlődési modellre utalhatnak (lásd 5. ábra). Ahogy Mageau és munkatársai (2009) is leírták, a szenvedély kezdeti fejlődési dinamikus folyamat, amikor a személyek először kezdenek el foglalkozni a tevékenységgel és szenvedély-nélkülüből szenvedélyessé válnak. Ezzel szemben a folyamatban lévő fejlődés egy sokkal lassabb folyamat lehet, amely a szenvedély fenntartásához szükséges foglalkozásra vonatkozik. Ezt a javaslatot támogatják a tevékenység bevonódással kapcsolatos modelleket is (Bloom, 1985; Côte, 1999). Az 5. tematikus ábra illusztrálja a feltételezett fejlődési modellt: a kezdeti dinamikus fejlődési szakasz után három különböző lehetséges útvonal feltételezhető: (1) a szenvedély magas és stabil marad; (2) a szenvedély közepes mértékű marad, de kicsit változik; és (3) a szenvedély jelentősen csökken, akár meg is szűnik.

5. ábra. A szenvedély fejlődési modelljének illusztrációja



*Megjegyzés.* Az idővel és a szenvedély szintjével kapcsolatos mértékegységek illusztratív jellegűek.

**A szenvedély és a pszichológiai szükségletek komplex kapcsolata.** A lehetséges időbeli változások mellett a DMP másik feltételezése szerint egyéni és társas tényezők is befolyásolják a szenvedély kezdeti és folyamatban lévő fejlődését (Vallerand, 2015). Az egyéni tényezők egyik legfontosabbja az alapvető pszichológiai szükségletek kielégítettsége, amely az optimális, autonóm internalizációs folyamat által HP-hoz vezethet, míg a ki nem elégített szükségletek a szuboptimális, kontrollált internalizációs folyamaton át OP-hoz vezethetnek.

A kutatás fontos eredménye, hogy a frusztráltabb csoportokba való tartozás magas mértékű OP-val függött össze. Ez az eredmény konzisztens Vansteenkiste és Ryan (2013) teoretikus munkájával, valamint Lalande és munkatársainak (2017) empirikus munkájával. Amikor az emberek globális szükségletei frusztrálva vannak (mások által irányítottak, magányosnak és sikertelennek érzik magukat), akkor egy szükséglet-fosztott állapotban vannak, amelyben különböző megküzdési mechanizmusokra hagyatkoznak annak érdekében, hogy ellensúlyozzák ezt a deficitet (Vansteenkiste & Ryan, 2013). Mivel a szükségleteikben frusztrált emberek érzékenyebbé válnak a környezeti jelekre, amelyek potenciálisan háríthatják ezt a deficitet állapotot (Vansteenkiste, Niemiec, & Soenens, 2010), ezért tekinthetnek úgy is a szenvedélyes tevékenységekre, mint egy lehetséges útra a szükséglet kielégít irányába. Ugyanakkor ez a megoldás inkább rugalmatlanná teszi őket, ami hatására kisebb eséllyel kezdenek el a tényleges megoldáson dolgozni, hanem inkább egy ördögi körbe kerülnek.

A longitudinális kutatás eredményei nem egyeznek ezekkel az eredményekkel. Azt feltételeztük, hogy hasonló mechanizmusok játszódhatnak le a specifikus szükséglet kielégítettségével kapcsolatban is; azaz, amikor a személy egy jelentős életterületen (pl. munka) frusztráltnak érzi magát, akkor vélhetően a tevékenységet fog keresni ezen az életterületen kívül azért, hogy visszaállítsa a szükséglet-kielégítettségének mértékét. Az eredményeink szerintem azonban ez nem így van. Ezek az ellentmondásos eredmények arra engednek következtetni, hogy amennyiben az emberek pszichológiai szükségletei kielégülnek egy jelentős életterületen, akkor érezhetik a pszichológiai szabadság, hatékonyság és törődés érzését, amely lehetővé teszi számukra, hogy más tevékenységeket is felfedezzenek más életterületeken. Például, ha egy dolgozó a munkahelyi szükséglet-támogató környezetben úgy érzi, hogy nagy mértékben kielégülnek a szükségletei, akkor ez a dolgozó elkezd harmonikus formában a sporttal foglalkozni. A kielégített pszichológiai szükségletek megléte egy fontos életterületen alapjául szolgálhat annak, hogy a személy egy másik életterületen is „kipróbálja magát”.

A korábbi (Lalande et al., 2017) és jelenlegi eredmények szintézise a szenvedély és a pszichológiai szükségletek komplex kapcsolatára utalhat, amely háromféle szemszögből lehet értelmezni. *Elsőként*, amikor a pszichológiai szükségleteket globális formában értelmezzük,

akkor kompenzatórikus mechanizmusok játszhatnak szerepet abban, hogy a személy az OP irányába mozduljon el. *Másodsorban*, ugyanazon az életterületen átélt szenvedély és pszichológiai szükségletek informálhatnak minket arról, hogy az azon a területen lévő szenvedély egyik formája hogyan alakul át a másik formává (pl., HP → OP). *Harmadrészt*, amikor a pszichológiai szükségleteket egy jelentős életterületen vizsgáljuk, a szenvedélyt pedig egy másikon, akkor az utalhat a személy általános háttérélményeire, amelyek lehetővé tehetik számára, hogy harmonikus formában kezdjen el foglalkozni egy másik életterületen lévő tevékenységgel. Ugyanakkor a jelen disszertáció csak az első lépést jelenti a két változó komplex kapcsolatának megértése irányába.

**Az észlelt szülői viselkedések számítanak a szenvedély szempontjából.** Végül pedig az egyéni jellemzők mellett a társas környezet is szerepet játszhat a szenvedély kialakulásában és fenntartásában. A jelen disszertáció megerősíti ezeket a feltételezéseket azáltal, hogy a szülőkre fókusz, mint a környezet fontos társas ágenseire. A szülői törődés pozitívan jósolta be a HP-t a serdülők körében, ami arra utalhat, hogy a szülők képesek a biztonságérzés nyújtásával kielégíteni a gyermek szükségleteit (Baumrind, 1971), ami által a gyermek kontingenciáktól és feltételektől szabadon kezd el foglalkozni a tevékenységekkel. Ugyanakkor a HP és a törődés nem függték össze a felnőtt minták esetében, ami arra utalhat, hogy a törődés pozitív hatásai elsősorban akkor érvényesülhetnek, amikor a gyermek a szüleivel él. Jövőbeli longitudinális kutatások szükségesek ennek feltárására.

A szülői túlvédés bejósolta az OP-t, további bizonyítékot szolgáltatva a negatív szülői viselkedések hatásáról. Amikor a szülők túlvédők, akkor vélhetően nem biztosítanak a gyermek számára elég szabadságot és lehetőséget ahhoz, hogy megismerje a környezetét és szabadon válasszon ki egy tevékenységet. Ehelyett a túlvédő szülők saját maguk orientálják a gyermeket egy tevékenység irányába, amit ők megfelelőnek gondolnak (Baumrind, 1971). Az ilyen önálló akarathányt átélő gyermekek olyan tevékenységeket kereshetnek, amelyek által képesek visszaállítani kontrollérzetüket. A választástól való megfosztás ahhoz vezethet, hogy a gyermek obszesszíven fog foglalkozni egy tevékenységgel. Fontos megemlíteni, hogy a túlvédés hatása kicsi volt, ugyanakkor az eredmények konzisztensek a tanulmányokon keresztül, ami arra utalhat, hogy a túlvédés az OP egy magyarázó változója lehet.

Az autonómia-támogatással kapcsolatos eredmények inkonzisztensek voltak és kevésbé egyeztek meg korábbi tanulmányokkal, potenciálisan hangsúlyt helyezve az autonómia értelmezésére. Míg korábbi tanulmányokban az autonómia-támogatás összefüggött a HP-val (de az OP-val nem, lásd Vallerand, 2015), addig a jelen disszertáció eltérő képet festett erről. Mind a HP, mind az OP összefüggött az autonómia-támogatással a longitudinális kutatásban (de a keresztmetszetiben nem). Emiatt az eredmények értelmezését fenntartásokkal érdemes kezelni. Ez az inkonzisztencia az autonómia-támogatás értelmezéséhez kapcsolódhat, amelyet azonosítani lehet a megengedő szülői stílussal (Baumrind, 1971). Ez a stílus alacsony mértékű ellenőrzéssel és laza elvárásokkal jellemezhető, amelyben a szülő akár nem is törődik a gyermeke életével, ezért nem állít fel szabályokat és irányelveket. Azt fontos megjegyezni, hogy korábbi tanulmányok (Uji, Sakamoto, Adachi, & Kitamura, 2014) is inkonzisztens eredményekről számoltak be a megengedő szülői stílussal kapcsolatban. Összességében véve azt mondhatjuk, hogy a fejlődés korai szakaszában jelen lévő tapasztalatok szerepe sokkal kisebb a szenvedély szemszögéből.

### **Limitációk és Jövőbeli Kutatási Irányok**

A jelen disszertáció sem mentes a limitációktól. Annak ellenére, hogy a DMP egy empirikus adatokkal alátámasztott elmélet, jövőbeli kutatásoknak érdemes lehet pontosan elkülöníteni a szenvedélyt, az elköteleződést, és az addikciót. Jövőbeli kutatásokban célszerű lehet diverzebb háttérrel rendelkező résztvevők toborzása. Más országokban és kultúrákban érdemes lehet replikálni az eredményeket. Fiatalabb és idősebb személyek bevonásával fontos

információt tudhatunk meg a szenvedéllyel kapcsolatos változások általánosíthatóságáról. Mindegyik tanulmány önbevallásos kérdőíveket alapul, amelyek torzításokhoz vezethetnek (pl., társas kívánatosság), ezt fontos lehet figyelembe venni az eredmények értelmezése során. Ok-okozati következtetéseket nem vonhatunk le a jelen eredményekből. Egy másik jövőbeli kutatási irány lehet 360 fokos többrésztvevős mérések végrehajtása a releváns társas személyek bevonásával, akik hatással lehetnek a személy tevékenységgel való foglalkozását (Mabbe, Soenens, Vansteenkiste, & Van Leeuwen, 2016).

Naplózásos kutatások szintén hasznosak lehetnek abban, hogy feltárjuk a szenvedély kezdeti fejlődésének finomabb jellegzetességeit. Jövőbeli kutatásoknak célszerű lehet figyelembe venni a jelentős életesemények szerepét. Egy ideális longitudinális kutatás akár évekig is követi a résztvevőket azért, hogy még átfogóbban lehessen vizsgálni a szenvedély fejlődési ívét. Szintén hasznos lehet annak vizsgálata, hogy a két szenvedély képes-e átalakulni (HP OP-ba vagy fordítva). A prediktorokat illetően feltételezhetően kétirányú kapcsolat van a szenvedély és a pszichológiai szükségletek között. Jövőbeli kutatások tesztelhetik ezt a feltételezést. A szülői stílusok mérése a résztvevők észlelésére fókuszált a tényleges viselkedés helyett. Jóllehet a prediktorok elméleti relevanciájuk miatt lettek kiválasztva, valószínűleg más változók is hatással lehetnek a szenvedélyre. Jövőbeli kutatásoknak célszerű törekedni ezen változók azonosítására. Szocio-kulturális jellegzetességek (pl., tevékenység elérhetősége és népszerűsége) is hatással lehetnek a tevékenység kiválasztására.

### **Gyakorlati Implikációk**

A jelen disszertáció eredményei specifikus lehetőségeket adnak intervenciós stratégiák kidolgozására. Az emberek szubjektív, szükségletekkel kapcsolatos tapasztalatait az őket körülvevő társas környezet alakítja (Ryan & Deci, 2017), fókuszálva az autonómia-támogatásra (autonómia reflektál), a struktúra biztosítására (kompetenciára reflektál), valamint a bevonódásra (kapcsolódásra) reflektál. Mindhárom elem egyéni jellegzetességekkel rendelkezik (Ntoumanis, Quested, Reeve, & Cheon, 2017): az autonómia-támogatás arra vonatkozik, hogy elismerjük a másik személy perspektíváját, nem alkalmazunk kontrolláló nyelvezetet, értelmes lehetőségeket biztosítunk, és megindokoljuk a döntéseinket. A struktúra arra vonatkozik, hogy egy kiszámítható és konzisztens környezetet hozunk létre, megfelelően kommunikáljuk a célokat, kereteket és elvárásokat, valamint konstruktív visszajelzést biztosítunk. Végül pedig a bevonódás arra utal, hogy személyesen érdeklődünk és elköteleztettek vagyunk a másik személy iránt, időt és energiát szánunk rá, valamint barátságos és meleg módon kommunikálunk vele.

Számos kísérleti és intervenciós kutatás alátámasztotta az autonómia-támogatás fontos szerepét (Ryan & Deci, 2017). Ugyanakkor az autonómia-támogatás önmagában nem elégséges feltétele az optimális funkcionálásnak. Néhány kísérleti és intervenciós tanulmány (lásd Stroet, Opendakker, & Minnaert, 2013) már készült a szükségletek-támogató viselkedések hatásáról, amelyben két vagy mindhárom szükségletre reflektálnak. Ezek a beavatkozások hatékonyak bizonyultak abban, hogy megváltoztassák a célcsoport (pl. tanárok vagy edzők) viselkedését, amit nem csak az önbevallásos válaszok támogattak, hanem a diákok és külső megfigyelők válaszai alapján is. Összességében véve egy lehetséges jövőbeli irány lehet szükségletek gondozó viselkedések gyakorlatba való ültetése.

Az SDT-től visszalépve egy lépést, intervencióknak célszerű lehet a szülők interperszonális viselkedéseinek fejlesztése azért, hogy több törődést, valamint megfelelő mértékű autonómia-támogatást és kontrollt alkalmazzanak. Intervencióknak célszerű lehet olyan viselkedések támogatása, amelyek által egy érzelmi melegséggel és érzékenységgel jellemezhető törődő atmoszféra jön létre. Jóllehet a szülői védelem fontos, a szülőknek fontos lehet arra törekedni, hogy ne legyenek túlvédők, hanem inkább egyensúlyban legyenek ezek a szülői viselkedések. Intervenciós programokat már fejlesztettek azzal a céllal, hogy

minimalizálják a kevésbé optimális szülői viselkedéssel együttjáró rizikófaktorokat (Webster-Stratton & Herman, 2010).

### Konklúzió

Összefoglalva, a jelen disszertáció öt empirikus kutatást realizált és mutatott be a szenvedély folyamatban lévő fejlődésének alaposabb megértése érdekében. Ezen kutatások egyik fontos kontribúciója, hogy a szenvedély folyamatban lévő fejlődési ívei nagy stabilitást mutatnak egy négyhónapos periódus alatt. Emellett a disszertáció dokumentálta az alapvető pszichológiai szükségletek és az észlelt szülői stílusok szerepét keresztmetszeti és longitudinális elrendezésben. Végezetül, ez a disszertáció alapjául szolgálhat jövőbeli teoretikus és alkalmazott kutatásoknak a szenvedély táplálásában, ami kielégítőbb élethez vezethet.

### Felhasznált irodalom

- Ainsworth, M.S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, *46*, 333-341.
- Bartholomew, K.J., Ntoumanis, N., Ryan, R.M., Bosch, J.A., & Thøgersen-Ntoumani, C. (2011). Self-determination theory and diminished functioning: The role of interpersonal control and psychological need thwarting. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *37*, 1459-1473.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, *4*, 1-103.
- Beaton, D.E., Bombardier, C., Guillemin, F., & Ferraz, M.B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, *25*, 3186-3191.
- Bélanger, J.J., Lafrenière, M.A.K., Vallerand, R.J., & Kruglanski, A.W. (2013a). Driven by fear: The effect of success and failure information on passionate individuals' performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, *104*, 180-195.
- Bloom, B.S. (Ed.). (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine.
- Bollen, K.A., & Curran, P.J. (2006). *Latent curve models: A structural equation perspective*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Bonneville-Roussy, A., Vallerand, R.J., & Bouffard, T. (2013). The roles of autonomy support and harmonious and obsessive passions in educational persistence. *Learning and Individual Differences*, *24*, 22-31.
- Bowlby, J. (2008). *Attachment: Volume One of the Attachment and Loss Trilogy*. Random House.
- Carbonneau, N., Vallerand, R.J., Fernet, C., & Guay, F. (2008). The role of passion for teaching in intrapersonal and interpersonal outcomes. *Journal of Educational Psychology*, *100*, 977-987.
- Chen, F.F. (2007). Sensitivity of goodness of fit indexes to lack of measurement invariance. *Structural Equation Modeling*, *14*, 464-504.
- Cheung, G.W., & Rensvold, R.B. (2002). Evaluating goodness-of-fit indexes for testing measurement invariance. *Structural Equation Modeling*, *9*, 233-255.
- Costa, P.T., Jr., & McCrae, R.R. (1994). Set like plaster? Evidence for the stability of adult personality. In T.F. Heatherton & J.L. Weinberger (Eds.), *Can personality change?* (pp. 21-40). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, *13*, 395-417.

- Curran, T., Hill, A.P., Appleton, P.R., Vallerand, R.J., & Standage, M. (2015). The psychology of passion: A meta-analytical review of a decade of research on intrapersonal outcomes. *Motivation and Emotion, 39*, 631-655.
- Diener, E.D., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment, 49*, 71-75.
- Fernet, C., Lavigne, G.L., Vallerand, R.J., & Austin, S. (2014). Fired up with passion: Investigating how job autonomy and passion predict burnout at career start in teachers. *Work & Stress, 28*, 270-288.
- Finkel, S.E. (1995). *Causal analysis with panel data. SAGE University Paper Series on Quantitative Applications in the Social Sciences* (Vol. 105). Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Frijda, N.H., Mesquita, B., Sonnemans, J., & Van Goozen, S. (1991). The duration of affective phenomena or emotions, sentiments and passions. In K.T. Strongman (Ed.), *International review of studies on emotion* (pp. 187-225). New York, NY: Wiley.
- Grant, J.E., & Kim, S.W. (2002). Parental bonding in pathological gambling disorder. *Psychiatric Quarterly, 73*, 239-247.
- Gustafsson, H., Carlin, M., Podlog, L., Stenling, A., & Lindwall, M. (2018). Motivational profiles and burnout in elite athletes: A person-centered approach. *Psychology of Sport and Exercise, 35*, 118-125.
- Gyollai, Á., Simor, P., Köteles, F., & Demetrovics, Zs. (2011). Psychometric properties of the Hungarian version of the original and the short form of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS). *Neuropsychopharmacologia Hungarica, 13*, 73-79.
- Hatfield, E., & Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relationships. *Journal of Adolescence, 9*, 383-410.
- Hodgins, H.S., & Knee, R. (2002). The integrating self and conscious experience. In E.L. Deci & R.M. Ryan (Eds.), *Handbook on self-determination research: Theoretical and applied issues* (pp. 87-100). Rochester, NY: University of Rochester Press.
- Howard, J., Gagné, M., Morin, A.J.S., & Van den Broeck, A. (2016). Motivation profiles at work: A self-determination theory approach. *Journal of Vocational Behavior, 95*, 74-89.
- Lalande, D., Vallerand, R.J., Lafrenière, M.A.K., Verner-Filion, J., Laurent, F.A., Forest, J., & Paquet, Y. (2017). Obsessive passion: A compensatory response to unsatisfied needs. *Journal of Personality, 85*, 163-178.
- Lavigne, G.L., Forest, J., & Crevier-Braud, L. (2012). Passion at work and burnout: A two-study test of the mediating role of flow experiences. *European Journal of Work and Organizational Psychology, 21*, 518-546.
- Mabbe, E., Soenens, B., Vansteenkiste, M., & Van Leeuwen, K. (2016). Do personality traits moderate relations between psychologically controlling parenting and problem behavior in adolescents?. *Journal of Personality, 84*, 381-392.
- Mageau, G.A., Vallerand, R.J., Charest, J., Salvy, S.J., Lacaille, N., Bouffard, T., & Koestner, R. (2009). On the development of harmonious and obsessive passion: The role of autonomy support, activity specialization, and identification with the activity. *Journal of Personality, 77*, 601-646.
- Marsh, H.W., Hau, K.-T., & Grayson, D. (2005). Goodness of fit evaluation in structural equation modeling. In A. Maydeu-Olivares & J. McArdle (Eds.), *Contemporary psychometrics. A Festschrift for Roderick P. McDonald* (pp. 275-340). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Marsh, H.W., Morin, A.J.S., Parker, P., & Kaur, G. (2014). Exploratory structural equation modeling: An integration of the best features of exploratory and confirmatory factor analysis. *Annual Review of Clinical Psychology, 10*, 85-110.

- Marsh, H.W., Muthén, B., Asparouhov, T., Lüdtke, O., Robitzsch, A., Morin, A.J.S., & Trautwein, U. (2009). Exploratory structural equation modeling, integrating CFA and EFA: Application to students' evaluations of university teaching. *Structural Equation Modeling, 16*, 439-476.
- Marsh, H.W., Tracey, D.K., & Craven, R.G. (2006). Multidimensional self-concept structure for preadolescents with mild intellectual disabilities: A hybrid multigroup–MIMC approach to factorial invariance and latent mean differences. *Educational and Psychological Measurement, 66*, 795-818.
- Marsh, H.W., Vallerand, R.J., Lafrenière, M.A.K., Parker, P., Morin, A.J.S., Carbonneau, N., & Paquet, Y. (2013). Passion: Does One Scale Fit All? Construct Validity of Two-factor Passion Scale and Psychometric Invariance over Different Activities and Languages. *Psychological Assessment, 25*, 796-809.
- Martin, E.M. (2016). *A longitudinal study on the change of passion in youth sport athletes* (Unpublished doctoral dissertation). Michigan State University, Michigan, USA.
- Martos, T., Sallay, V., Désfalvi, J., Szabó, T., & Ittész, A. (2014). Az Élettel való Elégedettség Skála magyar változatának (SWLS-H) pszichometriai jellemzői [Psychometric characteristics of the Hungarian version of the Satisfaction with Life Scale (SWLS-H)]. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 15*, 289-303.
- Milyavskaya, M., Philippe, F.L., & Koestner, R. (2013). Psychological need satisfaction across levels of experience: Their organization and contribution to general well-being. *Journal of Research in Personality, 47*, 41-51.
- Morin, A.J.S., Arens, A., & Marsh, H. (2016). A bifactor exploratory structural equation modeling framework for the identification of distinct sources of construct-relevant psychometric multidimensionality. *Structural Equation Modeling, 23*, 116-139.
- Muthén, L.K., & Muthén, B.O. (1998-2017). *Mplus User's Guide. Eighth Edition*. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Ngai, S.S.Y., Cheung, C.K., Xie, L., Ng, Y.H., Ngai, H.L., Liu, Y., & Ho, J.C.M. (2018). Psychometric Properties of the Parental Bonding Instrument: Data from a Chinese Adolescent Sample in Hong Kong. *Journal of Child and Family Studies, 27*, 2112-2124.
- Ntoumanis, N., Quested, E., Reeve, J., & Cheon, S.H. (2017). Need supportive communication: implications for motivation in sport, exercise, and physical activity. In B Jackson, J. Dimmock, & J. Compton (Eds.), *Persuasion and communication in sport, exercise, and physical activity*. Abingdon, UK: Routledge.
- Oyserman, D., Elmore, K., & Smith, G. (2012). Self, Self-Concept, and Identity. In M.R. Leary & J.P. Tangney (Eds.), *Handbook of Self and Identity second edition* (pp. 69-104). New York, NY: Guilford Press.
- Parker, G., Tupling, H., & Brown, L.B. (1979). A parental bonding instrument. *British Journal of Medical Psychology, 52*, 1-10.
- Przybylski, A.K., Weinstein, N., Ryan, R.M., & Rigby, C.S. (2009). Having to versus wanting to play: Background and consequences of harmonious versus obsessive engagement in video games. *CyberPsychology & Behavior, 12*, 485-492.
- Rocchi, M., Pelletier, L., Cheung, S., Baxter, D., & Beaudry, S. (2017). Assessing need-supportive and need-thwarting interpersonal behaviours: The Interpersonal Behaviours Questionnaire (IBQ). *Personality and Individual Differences, 104*, 423-433.
- Ryan, R.M., and Deci, E.L. (2017). *Self-determination theory. Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York, NY: Guildford Press.
- Sánchez-Oliva, D., Morin, A.J.S., Teixeira, P.J., Carraça, E.V., Palmeira, A.L., & Silva, M.N. (2017). A bifactor-exploratory structural equation modeling representation of the structure of basic psychological needs at work scale. *Journal of Vocational Behavior, 98*, 173-187.



- Schellenberg, B.J., & Bailis, D.S. (2015). Predicting longitudinal trajectories of academic passion in first-year university students. *Learning and Individual Differences, 40*, 149-155.
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist, 55*, 5-14.
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2010). A theoretical upgrade of the concept of parental psychological control: Proposing new insights on the basis of self-determination theory. *Developmental Review, 30*, 74-99.
- Stroet, K., Opdenakker, M. C., & Minnaert, A. (2013). Effects of need supportive teaching on early adolescents' motivation and engagement: A review of the literature. *Educational Research Review, 9*, 65-87.
- Thompson, E.R. (2007). Development and validation of an internationally reliable short-form of the positive and negative affect schedule (PANAS). *Journal of Cross-Cultural Psychology, 38*, 227-242.
- Tóth, I., & Gervai, J. (1999). Perceived parental styles: the Hungarian version of the parental bonding instrument (PBI). *Magyar Pszichológiai Szemle, 54*, 551-66.
- Tóth-Király, I., Morin, A.J.S., Bóthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (2018). Investigating the multidimensionality of need fulfillment: A bifactor exploratory structural equation modeling representation. *Structural Equation Modeling, 25*, 267-286.
- Uji, M., Sakamoto, A., Adachi, K., & Kitamura, T. (2014). The impact of authoritative, authoritarian, and permissive parenting styles on children's later mental health in Japan: Focusing on parent and child gender. *Journal of Child and Family Studies, 23*, 293-302.
- Vallerand, R.J. (2015). *The psychology of passion: A dualistic model*. New York, NY: Oxford University Press.
- Vallerand, R.J., Blanchard, C., Mageau, G.A., Koestner, R., Ratelle, C., Léonard, M., ... & Marsolais, J. (2003). Les passions de l'ame: on obsessive and harmonious passion. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*, 756-767.
- Vansteenkiste, M., & Ryan, R.M. (2013). On psychological growth and vulnerability: Basic psychological need satisfaction and need frustration as a unifying principle. *Journal of Psychotherapy Integration, 23*, 263-280.
- Vansteenkiste, M., Niemiec, C.P., & Soenens, B. (2010). The development of the five mini-theories of self-determination theory: An historical overview, emerging trends, and future directions. In T.C. Urdan and S.A. Karabenick (Eds.), *The decade ahead: Theoretical perspectives on motivation and achievement* (pp. 105-165). Emerald Group Publishing Limited.
- Webster-Stratton, C., & Herman, K.C. (2010). Disseminating Incredible Years Series early-intervention programs: integrating and sustaining services between school and home. *Psychology in the Schools, 47*, 36-54.
- Xu, M.K., Morin, A.J.S., Marsh, H.W., Richards, M., & Jones, P.B. (2018). Psychometric Validation of the Parental Bonding Instrument in a UK Population-Based Sample: Role of Gender and Association With Mental Health in Mid-Late Life. *Assessment, 25*, 716-728.

### A disszertáció alapjául szolgáló publikációk listája

- Tóth-Király, I., Bőthe, B., Rigó, A., & Orosz, G. (2017).** An Illustration of the Exploratory Structural Equation Modeling (ESEM) Framework on the Passion Scale. *Frontiers in Psychology*, 8:1968. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01968
- Tóth-Király, I., Bőthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (in press).** A New Look on the Representation and Criterion Validity of Need Fulfillment: Application of the Bifactor Exploratory Structural Equation Modeling Framework. *Journal of Happiness Studies*. Early view doi: 10.1007/s10902-018-0015-y
- Tóth-Király, I., Bőthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (in press).** On the importance of balanced need fulfillment: A person-centered perspective. *Journal of Happiness Studies*. Early view doi: 10.1007/s10902-018-0066-0
- Tóth-Király, I., Gál, É., Bőthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (under review).** Perceived parenting styles matter: care and overprotection as predictors of passion.
- Tóth-Király, I., Bőthe, B., Jánvári, M., Rigó, A., & Orosz, G. (in press).** Longitudinal trajectories of passion and their individual and social determinants: A latent growth modeling approach. *Journal of Happiness Studies*. Early view doi: 10.1007/s10902-018-0059-z

A megjelent publikációs kumulatív impakt faktora: 8,047

*Megjegyzés.* Minden társszerző hozzájárult ahhoz, hogy az adott publikáció a jelen disszertáció részét képezze.

## A disszertációban fel nem használt publikációk listája

\* osztott első szerzőséget jelöl (egyenlő hozzájárulás a cikk megszületéséhez)

- Bőthe, B., Koós, M., **Tóth-Király, I.**, Orosz, G., & Demetrovics, Zs. (in press). Investigating the associations of adult ADHD symptoms, hypersexuality, and problematic pornography use among men and women on a largescale, non-clinical sample. *Journal of Sexual Medicine*.
- Kiss-Leizer, M., **Tóth-Király, I.**, & Rigó, A. (in press). How the obsession to healthy food meets with the willingness to do sports: The motivational aspects of Orthorexia Nervosa. *Eating and Weight Disorders*.
- Bőthe, B., Kovács, M., **Tóth-Király, I.**, Reid, R. C., Griffiths, M. D., Orosz, G., & Demetrovics, Zs. (in press). The psychometric properties of the Hypersexual Behavior Inventory using a largescale nonclinical sample. *Journal of Sex Research*. Early view doi: 10.1080/00224499.2018.1494262
- File, B., Keczer, Zs., Vancsó, A., Bőthe, B., **Tóth-Király, I.**, Hunyadi, M., Ujhelyi, A., Ulbert, I., Góth, J., & Orosz, G. (in press). Emergence of polarized opinions from free association networks. *Behavior Research Methods*. Early view doi: 10.3758/s13428-018-1090-z
- Bőthe, B., **Tóth-Király, I.**, Potenza, M. N., Griffiths M. D., Orosz, G. Demetrovics, Z. (in press). Revisiting the role of impulsivity and compulsivity in problematic sexual behaviors. *Journal of Sex Research*. Early view doi: 10.1080/00224499.2018.1480744
- Neff, K., **Tóth-Király, I.**, Yarnell, L. M., Arimitsu, K., Castilho, P., Ghorbani, N., Guo, H. X., Hirsch, J. K., Hupfeld, J., Hutz, C. S., Kotsou, I., Lee, W. K., Montero-Marin, J., Sirois, F. M., de Souza, L. K., Svendsen, J. L., Wilkinson, R. B., & Mantzios, M. (2019). Examining the Factor Structure of the Self-Compassion Scale in 20 Diverse Samples: Support for Use of a Total Score and Six Subscale Scores. *Psychological Assessment*, 31(1), 27-45. doi: 10.1037/pas0000629
- Tóth-Király, I.\***, Bőthe, B.\*, & Orosz, G.\* (2018). Seeing the forest through different trees: A social psychological perspective of work addiction. Commentary on: Ten myths about work addiction (Griffiths et al., 2018). *Journal of Behavioral Addictions*, 7(4), 875-879. doi: 10.1556/2006.7.2018.122
- Bőthe, B., Bartók, R., **Tóth-Király, I.**, Reid, R. C., Griffiths, M. D., Demetrovics, Zs., & Orosz, G. (2018). Hypersexuality, gender, and sexual orientation: a largescale psychometric survey study. *Archives of Sexual Behavior*, 47(8), 2265-2276. doi: 10.1007/s10508-018-1201-z
- Bolló, H., Bőthe, B., **Tóth-Király, I.**, & Orosz, G. (2018). Pride and Social Status. *Frontiers in Psychology*, 9:1979. Early view doi: 10.3389/fpsyg.2018.01979
- Neff, K., Long, P., Knox, M. C., Daidson, O., Kuchar, A., Costigan, A., Williamson, Z., Rohleder, N., **Tóth-Király, I.**, & Breines, J. (2018). The Forest and the Trees: Examining the Factor Structure of the Self-Compassion Scale and the Association of Its Positive and Negative Components with Psychological Functioning. *Self and Identity*, 17(6), 627-645. doi: 10.1080/15298868.2018.1436587
- Neff, K., **Tóth-Király, I.**, & Colosimo, K. (2018). Self-compassion is best measured as a global construct and is overlapping with but distinct from neuroticism: A response to Pfattheicher, Geiger, Hartung, Weiss, and Schindler (2017). *European Journal of Psychology*, 32(4), 393-404. doi: 10.1002/per.2148
- Orosz, G., Benyó, M., Berkes, B., Nikoletti, E., Gál, É., **Tóth-Király, I.**, & Bőthe, B. (2018). The personality, motivational, and need-based background of problematic Tinder use. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(2), 301-316: 10.1556/2006.7.2018.21

- Orosz, G., Bruneau, E., Tropp, L. R., Sebestyén, N., **Tóth-Király, I.**, & Bóthe, B. (2018). What predicts anti-Roma prejudice? Qualitative and quantitative analysis of everyday sentiments about the Roma. *Journal of Applied Social Psychology, 48*(6), 317-328. doi: 10.1111/jasp.12513
- Orosz, G., **Tóth-Király, I.**, Bóthe, B., Paskuj, B., Berkics, M., Fülöp, M., & Roland-Lévy, C. (2018). Linking Cheating in School and Corruption. *European Review of Applied Psychology, 68*(2), 89-97. doi: 10.1016/j.erap.2018.02.001
- Zsila, Á., Orosz, G., Bóthe, B., **Tóth-Király, I.**, Király, O., Griffiths, M. D., Demetrovics, Zs. (2018). An empirical study on the motivations underlying augmented reality games: The case of Pokémon Go during and after Pokémon fever. *Personality and Individual Differences, 133*, 56-66. doi: 10.1016/j.paid.2017.06.024
- Orosz, G., **Tóth-Király, I.**, Büki, N., Ivaskevics, K., Bóthe, B., & Fülöp, M. (2018). The Four Faces of Competition: The Development of the Multidimensional Competitive Orientation Inventory. *Frontiers in Psychology, 9*:779. doi: 10.3389/fpsyg.2018.00779
- Bóthe, B., **Tóth-Király, I.**, Zsila, Á., Griffiths, M. D., Demetrovics, Zs., & Orosz, G. (2018). The Development of the Problematic Pornography Consumption Scale (PPCS). *The Journal of Sex Research, 55*(3), 395-406. doi: 10.1080/00224499.2017.1291798
- Tóth-Király, I.\***, Morin, A. J. S.\*, Bóthe, B., Orosz, G., & Rigó, A. (2018). Investigating the multidimensionality of need fulfillment: A bifactor exploratory structural equation modeling representation. *Structural Equation Modeling, 25*(2), 267-286. doi: 10.1080/10705511.2017.1374867
- Tóth-Király, I.**, Bóthe, B., Tóth-Fáber, E., Hága, Gy., & Orosz, G. (2017). Connected to TV series: Quantifying series watching engagement. *Journal of Behavioral Addictions, 6*(4), 472-489. doi: 10.1556/2006.6.2017.083
- Tóth-Király, I.**, Bóthe, B., & Orosz, G. (2017). Exploratory Structural Equation Modeling Analysis of the Self-Compassion Scale. *Mindfulness, 8*(4), 881-892. doi: 10.1007/s12671-016-0662-1
- Bóthe, B., **Tóth-Király, I.**, Demetrovics, Zs., & Orosz, G. (2017). The pervasive role of sex mindset: Beliefs about the malleability of sexual life is linked to higher levels of relationship satisfaction and sexual satisfaction and lower levels of problematic pornography use. *Personality and Individual Differences, 117*(15), 15-22. doi: 10.1016/j.paid.2017.05.030
- Orosz, G., Zimbardo, P. G., Bóthe, B., & **Tóth-Király, I.** (2017). The paradoxical effect of climate on time perspective considering resource accumulation. *Behavioral and Brain Sciences, 40*, e92. doi: 10.1017/S0140525X16001072
- Török, R., **Tóth-Király, I.**, Bóthe, B., & Orosz, G. (2017). Analyzing Models of Career Decision Self-Efficacy: First-order, Hierarchical, and Bifactor Models of the Career Decision Self-Efficacy Scale. *Current Psychology, 36*(4), 764-773. doi: 10.1007/s12144-016-9464-9
- Orosz, G., Péter-Szarka, Sz., Bóthe, B., **Tóth-Király, I.**, & Berger, R. (2017). How Not to Do a Mindset Intervention: Learning from a Mindset Intervention among Students with Good Grades. *Frontiers in Psychology, 8*:311. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00311
- Tóth-Király, I.\***, Orosz, G.\*, Dombi, E., Jagodics, B., Farkas, D., & Amoura, C. (2017). Cross-cultural comparative examination of the Academic Motivation Scale using exploratory structural equation modeling. *Personality and Individual Differences, 106*, 130-135. doi: 10.1016/j.paid.2016.10.048
- Orosz, G., Dombi, E., **Tóth-Király, I.**, Bóthe, B., Jagodics, B., Zimbardo, P. G. (2016). Academic Cheating and Time Perspective: Cheaters Live in the Present Instead of the Future. *Learning and Individual Differences, 52*, 39-45. doi: 10.1016/j.lindif.2016.10.007

- Orosz, G., Vallerand, R. J., Bőthe, B., **Tóth-Király, I.**, & Paskuj, B. (2016). On the correlates of passion for screen-based behaviors: The case of impulsivity and the problematic and non-problematic Facebook use and TV series watching. *Personality and Individual Differences, 101*, 167-176. doi: 10.1016/j.paid.2016.05.368
- Orosz, G., Krekó, P. Paskuj, B., **Tóth-Király, I.**, Bőthe, B., & Roland-Lévy, C. (2016). Changing Conspiracy Beliefs through Rationality and Ridiculing. *Frontiers in Psychology, 7*:1525. doi: 10.3389/fpsyg.2016.01525
- Orosz, G., Bánki, E., Bőthe, B., **Tóth-Király, I.**, & Tropp, L. R. (2016). Don't judge a living book by its cover: effectiveness of the living library intervention in reducing prejudice toward Roma and LGBT people. *Journal of Applied Social Psychology, 46*(9), 510-517. doi: 10.1111/jasp.12379
- Orosz, G.\*, Bőthe, B.\*, & **Tóth-Király, I.\*** (2016). The development of the Problematic Series Watching Scale (PSWS). *Journal of Behavioral Addictions, 5*(1), 144-150. doi: 10.1556/2006.5.2016.011
- Orosz, G.\*, **Tóth-Király, I.\***, Bőthe, B.\*, & Melher, D. (2016). Too many swipes for today: The development of the Problematic Tinder Use Scale (PTUS). *Journal of Behavioral Addictions, 5*(3), 518-523. doi: 10.1556/2006.5.2016.016
- Orosz, G.\*, **Tóth-Király, I.\***, & Bőthe, B.\* (2016). Four Facets of Facebook Intensity – The Development of The Multidimensional Facebook Intensity Scale. *Personality and Individual Differences, 100*, 95-104. doi: 10.1016/j.paid.2015.11.038
- Orosz, G., Dombi, E., **Tóth-Király, I.**, & Roland-Lévy, C. (2015). The Less is More: The 17-Item Zimbardo Time Perspective Inventory. *Current Psychology, 1-9*. doi: 10.1007/s12144-015-9382-2
- Orosz, G., **Tóth-Király, I.**, Bőthe, B., Kusztor, A., Üllei Kovács, Zs., & Jánvári, M. (2015). Teacher enthusiasm: a potential cure of academic cheating. *Frontiers in Psychology, 6*:318. doi: 10.3389/fpsyg.2015.00318
- Bőthe, B., **Tóth-Király, I.**, & Orosz, G. (2015). Clarifying the links among online gaming, Internet use, drinking motives, and online pornography use. *Games for Health Journal, 4*(2), 107-112. doi: 10.1089/g4h.2014.0054